

TUNNEKASVATUKSEN TOTEUTTAMINEN KASVATUSKUMPPANUUDESSA TOIMINNALLISIN MENETELMIN

Eemeli-tiikerin tunnetassut -materiaali

Tiivistelmä

Tekijät Lilja, Minni Niemi, Eeva	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 47	Valmistumisaika Syksy 2020
Työn nimi Tunnekasvatuksen toteuttaminen kasvatuskumppanuudessa toiminnallisin menetelmin Eemeli-tiikerin tunnetassut -materiaali		
Tutkinto Sosionomi AMK, sosiaalipedagoginen varhaiskasvatus		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kehittää varhaiskasvatuksen ja kodin välistä kasvatuskumppanuutta tunnekasvatuksen osa-alueella toiminnallisin menetelmin. Loimme Eemeli-tiikerin tunnetassut materiaalin tunnekasvatuksen teeman ympärille, työkaluksi tunnekasvatuksen toteuttamiseen, sekä päiväkodissa, että kotona. Materiaalin tarkoituksena on tuoda tunnekasvatusta tutuksi leikkien, pelien ja lorujen kautta.</p> <p>Tunteet ja tunnetaidot ovat tärkeä osa-alue jo pienille lapsille heidän kokonaisvaltaisen kehityksensä vuoksi. Mitä pienemmästä lapsesta on kyse, sitä enemmän hän tarvitsee aikuisen, joko lähipiiriin kuuluvan henkilön tai varhaiskasvattajan tukea opetellessaan tunnetaitoja. Tunteiden tunnistaminen, sanoittaminen ja säätely lisäävät lapsen mielen hyvinvointia sekä vähentävät aggressiivista käytöstä. Leikin avulla tunnekasvatus voidaan viedä luontevasti osaksi lapsen arkea päiväkodissa ja kotona.</p> <p>Opinnäytetyömme on toiminnallinen ja osana kehittämisprosessia käytimme tutkimuksellisuutta palautteen keräämiseen, ja menetelmänä palautteen keruussa oli kysely. Pyrimme opinnäytetyössämme selvittämään, kuinka saamme kehitettyä kodin ja varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuutta tunnekasvatuksessa. Tuotimme Launeen päiväkodin Peipposten päiväkotiryhmälle tunnekasvatusmateriaalin varhaiskasvatuksen ja kodin käyttöön.</p> <p>Tuotos vastasi suunnitelmaamme ja saimme positiivista palautetta materiaalista. Palautteen keräsimme anonyymisti verkkokyselyn avulla. Kysely tehtiin, siten että siihen vastaisivat sekä varhaiskasvattajat että vanhemmat. Saimme kuitenkin valitettavan vähän vastauksia kyselyyn, joten saamamme palaute jäi niukaksi.</p>		
Asiasanat Varhaiskasvatus, tunnekasvatus, tunnetaidot, kasvatuskumppanuus		

Abstract

Authors Lilja, Minni Niemi, Eeva	Type of publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2020
	Number of pages 47	
Title of publication Implementing emotional education using the functional methods of an educational partnership Eemeli-tiikeri's emotional paws -material		
Name of Degree Bachelor of Social Services, Social Pedagogy for Early Childhood Education		
Abstract <p>The purpose of our thesis was to develop an educational partnership between early childhood education and home in the field of emotional education using functional methods. We created Eemeli tiikeri's emotional paws -material around the theme of emotional education, as a tool for implementing emotional education both in kindergarten and at home. The purpose of the material is to introduce emotional education through games, play and rhymes.</p> <p>Emotions and emotional skills are an important aspect already for young children because of their comprehensive development. The smaller the child, more he or she needs the support of an adult, either a close associate or an early childhood educator, to learn emotional skills. Identifying, lyricizing, and regulating emotions increases a child's mental well-being and reduces aggressive behavior. Through play, emotional education can be naturally integrated into a child's daily life in kindergarten and at home.</p> <p>Our thesis is functional and we used qualitative research as a research method. We are working to find out how we can develop a home and early childhood education partnership in emotional education. We produced Laune Kindergarten for the "Peip-poset" -kindergarten group with emotional education material for early childhood education and home use.</p> <p>The output was in line with our plan and we received positive feedback on the material. We collected feedback anonymously using an online survey. The survey was conducted in such a way that both early childhood educators and parents would answer it. However, we unfortunately received only few responses to the survey, so the feedback we received was limited.</p>		
Keywords Early childhood education, emotional education, emotional skills, educational partnership		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	2
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	4
2.1	Tavoite ja tarkoitus	4
2.2	Toimeksiantaja	4
3	TUNNEKASVATUS	6
3.1	Tunteet	6
3.2	Tunnetaidot	7
3.3	Tunnetaitojen kehittäminen ja tukeminen.....	9
3.4	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja tunnekasvatus	11
4	KASVATUSKUMPPANUUS	13
4.1	Luottamuksellisen kumppanuussuhteen rakentaminen	13
4.2	Kasvatuskumppanuus ja vastuun jakaminen	14
4.2.1	Kasvatuskumppanuus sekä vastuunjakaminen tunnekasvatuksessa	15
4.3	Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja kasvatuskumppanuus.....	16
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	18
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	18
5.2	Perustelut opinnäytetyön muodolle	19
5.3	Eemeli-tiikerin tunnetassut -materiaali	20
5.4	Tuotoksen arviointi	22
5.5	Eettisyys ja luotettavuus.....	24
5.5.1	Opinnäytetyön eettiset suositukset.....	24
5.5.2	Lasten kanssa tehty yhteistyö	25
6	YHTEENVETO JA POHDINTA.....	26
6.1	Pohdinta	26
6.2	Jatkokehitysideat.....	26
6.3	Yhteenveto	28
	LÄHTEET.....	30
	LIITTEET.....	33

1 JOHDANTO

Tunteet ovat mukana kaikessa tekemisessä ja ne ohjaavat ihmisen toimintaa. Ajatusten lailla tunteet menevät ja tulevat. Ihminen kokee tunteet, joko myönteisinä tai kielteisinä, mutta koska on yksilöistä kyse ei täysin voida jaotella tunteita kielteisiin ja myönteisiin tunteisiin. Usein tunteita ei myöskään pystytä perustelemaan, ihminen vain kokee ne ja ratkaisevaa on niiden ilmaisu ja ymmärtäminen. (Opetushallitus 2007.) Lasten aivojen toiminnallista kehitystä ja myöhempää kehitystä ohjaavat varhainen vuorovaikutus ja siihen liittyvät tunnekokemukset. Tunteet säätelevät ihmisen vuorovaikutusta ja vuorovaikutus säätelee tunteita, tämän vuoksi varhainen vuorovaikutus, emootiot sekä aivojen kehitys ja toiminta muodostavat kokonaisuuden, jossa kaikki osatekijät ovat mukana säätelemässä ja ohjaamassa toisiaan ja tästä kokonaisuudesta lapsen psyykinen kehitys kumpuaa. (Mäntymaa, Luoma, Puura & Tamminen 2003.) Aikuinen on tunnekasvatuksessa tärkeässä roolissa. Kasvattajan tai lapsen läheisen tehtävänä on auttaa lasta selviämään ja opettelemaan uusia tunnetaitoja. (Opetushallitus 2007.)

Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on perheellä, mutta lapsi viettää ison osan lapsuudestaan varhaiskasvatuksen ympäristössä päivähoitossa. Lapsen perhe on aina se, josta hän mallintaa vanhemmiltaan tapoja, asenteita, arvoja sekä taitojaan. (Chukhlantseva 2019.) Kasvatuskumppanuudessa tehdään yhteistyötä lapsen elämän tärkeimpien aikuisten kesken, eli vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välillä. Tämä kumppanuus luo pohjaa lapsen positiivisille elämänkokemuksille. Kasvatuskumppanuudessa olennaista on tarkastella lapsen ja kasvattajan sekä hoito- ja kasvatusyhteisön kesken syntyvää vuorovaikutusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5.)

Opinnäytetyössämme käsittelemme tunnekasvatusta varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Opinnäytetyömme on toiminnallinen. Toteutimme tunnekasvatusmateriaalin Peipposten (3-5 vuotiaat) ryhmälle ja heidän huoltajilleen Lahdessa Launeen päiväkodissa. Kiinnostuimme itse aiheesta oman käytännön harjoittelun kautta, sillä siellä nousi esiin se, että vanhemmilla on tarvetta työkaluille kotona tapahtuvaan tunnekasvatukseen. Aihe on ajankohtainen, sillä tunnetaitojen merkitys korostuu jatkuvasti varhaiskasvatuksessa. Tunnekasvatuksen merkitys on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) nostettu tärkeäksi hoidon ja kehityksen osa-alueeksi. Suunnitelmassa korostetaan, että lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelyssä. Vahvistetaan lasten tunnetaitoja opettelemalla havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita yhdessä lapsen kanssa. Halusimme korostaa opinnäytetyössämme kodin ja varhaiskasvatuksen

kasvatuskumppanuutta tunnekasvatuksen kentällä. Opinnäytetyömme toiminnallisena tuotoksena loimme materiaalin varhaiskasvatuksen ja kodin käyttöön tukemaan tunnekasvatusta sekä kotona, että päiväkodissa.

Koemme opinnäytetyömme aiheen olevan tärkeää, sillä se on aidosti luotu vanhemmalta tulleeseen huoleen, siitä miten tunnekasvatusta voisi toteuttaa myös kotona. Koemme, että materiaalin avulla tunnekasvatuksen toteuttaminen kotona helpottuu. Lisäksi materiaalissa korostuu leikki ja kuva, jotka ovat lapselle ominainen tapa oppia. Tämä tukee tunnekasvatuksen toteuttamista kotona.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää ja vahvistaa varhaiskasvatuksen ja kodin välistä kasvatuskumppanuutta tunnekasvatuksessa. Tunnekasvatuksen perustana on tunnetaitojen kehittyminen. Tunnetaitojen kehittämisen avulla lapset ohjataan parempaan itse-tuntemukseen, tunteiden tunnistukseen sekä -nimeämiseen ja autetaan kunnioittamaan ja huomioimaan toisia.

Opinnäytetyön idea perustuu tunnekasvatuksen kehittämiseen varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli luoda toiminnallisista tunnekasvatuksen menetelmistä vihkonen kodin ja varhaiskasvatuksen käyttöön. Vihkosessa on leikkejä, pelejä ja loruja tunnekasvatuksesta, joiden avulla lapsen kanssa voi leikin avulla opetella tunnetaitoja. Materiaalin avulla päiväkotit ja vanhemmat voivat yhdessä toteuttaa lapsen tunnekasvatusta sekä lisätä vanhempien tietoa tunnekasvatuksesta.

Tuotoksena syntyvän materiaalin tavoitteena on kulkea mukana lapsen päivähoiton ja kodin välillä. Koska luottamuksellisen kumppanuussuhteen rakentaminen on tärkeää varhaiskasvatuksen työntekijän työn onnistumisen osalta, vanhempien kannustaminen osallisuuteen ja osallistumaan lapsensa arkeen päivähoitossa on tärkeää. Tunnekasvatustahon avulla on tarkoituksena kannustaa vanhemmat mukaan päivähoiton arkeen tunnekasvatuksen pedagogiikan ohella.

Tunnekasvatuksen pedagogiikkaan on laajasti olemassa materiaalia ennestään. Meidän opinnäytetyömme tarjoaa Launeen päiväkodin Peipposten ryhmälle välineen kasvatuskumppanuuden tukemiseen. Uutena tuomme helposti kodin ja päivähoiton välillä kulkevan materiaalin tunnekasvatuksen toteuttamiseen toiminnallisin menetelmin.

2.2 Toimeksiantaja

Opinnäytetyömme toimeksiantaja on Launeen päiväkotit, joka on Lahdessa toimiva kunnallinen päiväkotit, jossa on seitsemän ryhmää ja hoitopaikkoja yhteensä 120. Opinnäytetyö on toteutettu yhdessä Peipposten ryhmän kanssa. Ryhmä on 3-5 vuotiaiden päiväkotiryhmä.

Launeen päiväkodin lähiympäristö ja ison talon tilat antavat mahdollisuuden pienryhmätöihin sekä monipuolisen oppimisympäristön järjestämiseen. Myös päiväkodin piha on monipuolinen ja viihtyisä. Launeen päiväkotit on osa Lahden kaupungin sivistystoimea.

Lahden kaupungin päiväkotien toiminta perustuu Lahden kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen valtakunnallinen määräys, joka perustuu lakiin. Sen mukaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. (Lahden kaupunki 2020.)

3 TUNNEKASVATUS

3.1 Tunteet

Tunteet eli emootiot ohjaavat ihmisen toimintaa ja ne ovat mukana kaikessa mitä ihminen tekee. Tunteet voidaan kokea myönteisinä tai kielteisinä, koska kyse on aina yksilöllisestä kokemuksesta. Tästä syystä tunteita ei suoraan voida jaotella kielteisiin ja myönteisiin tunteisiin, sillä jokaisella ihmisellä on yksilöllinen käsitys tunteista. Joka päivä ihminen kohtaa erilaisia tunteita tai tuntemuksia. Monet tunteet kestävät vain hetken ja toiset pysyvät ja tuntuvat voimakkaasti. Jotkut tunteista on niin heikkoja, ettei ihminen edes huomaa niitä. Tunteet ovat siis monimutkainen käsite ja tästä syystä tunteiden tunnistaminen, nimeäminen ja erottelu ei ole helppoa tai yksiselitteistä. Esimerkiksi monet tutkijat ovat luokitelleet tunteita hyvin eri tavoin. Yleisin luokittelu on jakaa tunteet perustunteisiin eli emootioihin. Näitä on ilo, suru, pelko, viha, inho ja hämmästyminen. Perustunteilla on yleisesti jokin kohde ja ne tunnetaan hetkessä. Näiden perustunteiden lisäksi on luokiteltu erilaisia mielialoja kuten huolestuneisuus, tyytyväisyys tai surumielisyys, joilla ei ole selkeää kohdetta. Kohdetta ei ole sillä, mieliala on pitkäkestoinen tunnetila. Näiden lisäksi voidaan erotella affektiiviset luonteenpiirteet. Ne ovat taipumuksia tuntea tietyllä tavalla. Affektiivisia luonteenpiirteitä ovat esimerkiksi kateellisuus tai ujous. Lisäksi on sosiaalisia tunteita. Niitä ovat häpeä, syyllisyys ja nolous. Samaan osioon voi luokitella myös välittämisen tunteen, hoivaamisen halun, rakkauden ja velvollisuuden tunteen. (Opetushallitus 2007.) Tunteet kehittyvät ihmiselle jo varhaisessa vaiheessa aivojen kehittyessä. Tunteet toimivat pohjana ihmisen persoonallisuudelle ja niitä on kuvattu ihmisten toiminnan perustaksi. Tästä syystä on jo varhaisessa iässä tärkeä opettaa lapselle tunnetaitoja ja tunteiden säätelyä. (Hujala & Turja 2017, 168.)

Tunteet ovat yksilöllinen kokemus ja ne saa ihmisen toimimaan tietyllä tavalla. Ihmiset kokevat tunteet eri tavalla ja reagoivat niihin eri tavalla. Tunteiden merkitys korostuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja viestinnässä. Useimmin tunteita määritellään siten, että tunteilla on kehollinen perusta ja sille vastine. Tunteet siis heijastavat ja muokkaavat yksilölle merkityksellisiä asioita. (Eerola & Pirskanen 2018.) Kun ihminen oppii käsittelemään tunteitaan, parantaa se kykyä toimia ihmissuhteissa ja antaa keinoja löytää omia arvojaan sekä myös tukee yksilön terveyttä. Jos tunteita ei tunnista tai käsittelee, voi se aiheuttaa tyhjyyden tunnetta, suorituskeskeisyyttä sekä jopa masennusta. Lisäksi tunteiden sulkeminen saattaa altistaa yksilön erilaisille riippuvuuksille. Varsinkin negatiivisia tunteita, kuten viha, pelko tai suru saatetaan pyrkiä sulkemaan pois mielestä. Tästä aiheutuu pelkoa tunnetta kohtaan ja tunne kasvaa alkuperäistä suuremmaksi. (Myllyviita 2016, 6–8.)

Kuten aiemmin todettu ihminen kokee tunteet yksilöllisesti, tästä syystä tunteiden tulkinta ja määrittely on hankalaa. Kuitenkin tunteiden kuvailu ja niistä puhuminen on tärkeää, koska tunteita ymmärtämällä ihminen oppii paljon itsestään ja toisista. Tunteet koetaan esimerkiksi aistimuksia kehossa sekä ajatuksia mielessä. Tunteet näkyvät ulospäin käyttäytymisestä, kehonkielestä, äänenpainosta ja ilmeistä. Ihmiset kokevat tunteet eri tavoin, mutta ennen kaikkea kehollisesti sekä fysiologisina muutoksina. Tunteet vaikuttavat monella tavalla, ne muun muassa ihastuttavat, vihastuttavat, koskettavat ja raivostuttavat. Tunteet syntyvät kehollisten tuntemusten ja ajatusten sekä ulkoisista ärsykkeistä tehtyjen havaintojen perusteella. (Opetushallitus 2007.) Tunteet ovat pohja ihmissuhteille, jotka pohjaavat yksilön omiin valintoihin ja mieltymyksiin. Ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja viestinnässä tunteiden rooli korostuu (Eerola & Pirskanen 2018, 7.)

Lapsen tunne-elämän perustana toimii läheinen suhde ainakin yhteen aikuiseen. Välittävä suhde läheiseen ihmiseen luo pohjan luottamukselle, jossa lapsi voi ilmaista kaikki tunteensa. Lapsen koti on paikka, jossa harjoitellaan, miltä tuntuu olla iloinen, surullinen, vihainen ym. Lapsen lähipiiri on tässä tärkeässä osassa. Kun lapsi saa riittävästi harjoitella turvallisessa ympäristössä, oppii hän tunteiden käsittelyä ja puhumaan pahan olonsa pois. Puhuminen tunteista niiden nimillä auttaa lasta tunnistamaan niitä. Aikuisen malli on tunnetaitojen oppimisessa erittäin tärkeä. Tunnetaitojen harjoittelu varhaiskasvatuksen lisäksi kotona tuo lapselle paremman mahdollisuuden kehittyä tunteiden käsittelyssä ja niiden ymmärtämisessä. (Opetushallitus 2007.)

3.2 Tunnetaidot

Ihmisten toimintaa ohjaa tunteet ja ajattelu. Varhaiskasvattajan ja kodin haasteena on auttaa lasta ennen kaikkea silloin, kun hänen tunteensa ovat voimakkaimmillaan. On siis tärkeää, miten kasvattaja toimii näissä tilanteissa. Lisäksi tunnekasvatuksen kannalta tärkeässä osassa on lapsen lähipiiri. (Opetushallitus 2007.)

Tunnetaidot pitävät sisällään laajasti erilaisia käsitteitä ja alataitoja. Tässä yhteydessä voidaan käyttää myös käsitettä tunneäly. Tunnetaidot voidaan yksinkertaistaa jakamalla ne kykyyn tunnistaa ja nimetä omia ja toisten tunteita sekä kykyä ilmaista ja säädellä omia tunteitaan. Ihmiselle on synnynnäistä kykyä kokea tunteita. Kuitenkin prosessit, joita tarvitaan tunteiden säätelyyn, kehittyvät noin toisesta elinvuodesta lähtien. Näitä prosesseja on esimerkiksi tilanteiden arviointi, kielelliset ohjeet ja tunteiden nimeäminen. Kuitenkin esimerkiksi kyky yhdistää emotionaalista ja kognitiivista informaatiota ja hyödyntää opittuja strategioita omien tunnekokemusten jäsentämiseen tai tunteita aiheuttavien tilanteiden erittelyyn, alkaa kehittyä noin kuuden vuoden iässä. Tämä siis osoittaa, että lapsi tarvitsee

paljon aikuisen tukea varhaiskasvatuksen aikana tunteiden käsittelyssä ja tunteista johtuvan käytöksen säätelyssä. (Koivula, Siippainen, Eerola-Pennanen 2017, 6.)

Tunnetaitojen ja itsetuntemuksen perustana on kyky havaita ja tiedostaa omia tunteita. Näillä taidoilla oppii myös hahmottamaan toisten tunteita ja toimimaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Tunnetaitoa on kyky ilmaista tunteita, kyky säädellä tunteita, itsehillintä, omien tarpeiden kuuntelu, itseluottamus, sekä jämäkkyys määritellä omat rajat ja pitää niistä kiinni. (Suomen Mielenterveys ry 2020.)

Opetushallituksen (2007) mukaan tunneharjoituksissa tärkeä elementti on kuva. Kuva tuo tunteet konkreettisemmiksi ja selkeyttää tunteita, jotka sinällään ovat abstrakteja eli käsitteellisiä ja vaikeasti ymmärrettäviä lapselle. Koska tunteet ilmenevät käyttäytymisessä, ilmeissä, eleissä, äänenpainoissa ja koko kehon reaktioina on tärkeää kertoa lapselle tunteiden eri muodoista. Jos lapsella on haasteita esimerkiksi kielellisessä kommunikoinnissa, on kuva hyvä väline siihen, että tunteista kerrotaan lapselle. Kielellisen kommunikoinnin sujuessa, voidaan tunnekasvatuksessa käyttää myös esimerkiksi satuja, tarinoita, näytelmiä, elokuvia sekä kasvatuksellista keskustelua. Kuva on siis todella hyvä väline tunteiden havainnollistamiseen, tunteiden ollessa hyvin subjektiivisia sisäisiä kokemuksia. Tunteisiin liittyviä ilmeitä voidaan esimerkiksi piirtää ja nimetä yhdessä ja näin konkretisoida, millainen ilme ja millainen tunne liittyvät yhteen. Tällä tavoin voidaan kertoa lapselle myös syy-seuraussuhteesta. Voidaan esittää esimerkiksi seuraavia kysymyksiä: mistä tunne johtuu? Miten tätä tunnetta on sopivaa ilmaista? Lapselle on tärkeää muistaa kuvailla myös muiden, lähettyvillä olevien henkilöiden kokemia tunteita ja keskustella siitä kuinka omat teot vaikuttavat toisten tunteisiin. Tällä tavoin lapselle voi avata sitä, että omat ja toisten henkilöiden tunteet ovat yhtä tärkeitä, vaikka ne saattavat ilmetä eri lailla.

Kun lapsi osaa kuvata omaa tunnekokemustaan ja ilmaista sanoilla tunteitaan, ja tulee näin ymmärretyksi, tarve lyödä tai huutaa tai tehdä muuta ei-toivottua vähenee. (Opetushallitus 2007.) Kun lapselle opetetaan tunteiden, ajatusten ja toiminnan yhteyksiä kuten syy-seuraussuhteita ja toimintamalleja niihin tilanteisiin, kun tunteita koetaan. Tälle perustana on se, että lapsi oppii tunteiden nimet ja se miltä mikäkin tunne tuntuu. (Riihonen & Koskinen 2020, 37.) Esimerkiksi haastavaa käyttäytymistä voidaan ehkäistä opettelemalla tunteiden tunnistamista, nimeämistä, arviointia, asianmukaista ilmaisemista ja tarvittaessa hallintaa. Harjoittelu on hyvä aloittaa perustunteiksi nimettyjen tunteiden (ilo, suru, pelko, viha, inho ja hämmästyminen) tunnistamisesta. (Opetushallitus 2007.)

Eemeli-tiikerin tunnetassut -materiaalin pohjana toimi juurinkin perustunteiden tunnistamisen harjoittelu. Halusimme myös tuoda materiaalin kuvien kautta lapsille tutuksi perustunteita ja myös sitä, kuinka tunteet voivat ilmetä erilaisena käytöksenä.

Tunteiden säätelytaidot ovat sidoksissa läheisiin ihmissuhteisiin. Tästä syystä ennen kaikkea läheisten ihmisten kuten vanhempien tunneilmaisulla on iso vaikutus myös lapsen tunneilmaisuihin. Tämän vuoksi tunnekasvatuksessa olisi hyvä hyödyntää erilaisia näkökulmia ja on tärkeää luoda lapselle mahdollisuus tuntea ja hyväksyä tunteet ja niiden ilmaisu. (Huilla & Isokoski 2013, 37.)

Tunnekasvatus ja sitä kautta tunnetaitojen oppiminen on hyvä olla osa arkea. Ennen kaikkea korostuu lapsen lähipiirin antama palaute. Omien ikätovereiden kautta lapsi oppii itsestään. Jos lapsella on haasteita tunteidenkäsittelyssä, voi hänen olla haastavaa olla muiden lasten seurassa. Esimerkiksi ryhmätilanteet voivat olla haastavia. Aikuinen on näissä tilanteissa tärkeässä roolissa, kasvattajan tai lapsen läheisen tehtävänä on auttaa lasta selviämään ja opettelemaan uusia tunnetaitoja. (Opetushallitus 2007.)

Kiintymyssuhteella tarkoitetaan lapsen ja vanhemman välistä tunnesuhdetta, joka perustuu lapsen ja vanhemman välisten toistuvien vuorovaikutuskokemusten laatuun. Jo vauvana lapselle syntyy kiintymyssuhde hoitajaansa ja hän viestii niistä erilaisin käyttäytymismuodoin. Kiintymyssuhde ohjaa lapsen ja vanhemman välistä emotionaalista kommunikointia ja ohjaa myös lapsen odotuksia muissa elämän ihmissuhteissa. On siis tärkeää millainen kiintymyssuhde lapsen ja vanhemman välillä on. Turvallinen ja jäsentynyt kiintymyssuhde antaa lapselle keinoja käsitellä tunteita. Tätä tunnetaitojen osaamista on tärkeää kehittää yhdessä lapsen varhaiskasvatuksen kanssa. (Mäntymaa, Luoma, Puura & Tamminen 2003, 461–462.)

3.3 Tunnetaitojen kehittäminen ja tukeminen

Tunnetaitojen harjoittelu alkaa omien tunteiden tunnistamisesta. Tunteiden rehellinen nimeäminen ja koetun tunteen sanoittaminen on perustana sille, että jatkossa voidaan ennakoida vastaava tilanne. Lapsen tunneilmaisu alkaa kahdesta ääripäästä: hyvästä ja pahasta. Tietoisesti harjoitellessa tunneilmaisua lapsen kanssa, aletaan eri tunteille etsiä nimiä, tässä apuna esimerkiksi kuvat. Tunnetaitojen harjoittelu on syytä aloittaa perustunteista, kuten surusta, ilosta, pelosta ja vihasta. Täytyy muistaa, että tunneilmaisun kehittyminen on kuitenkin aina yksilöllistä, eikä sama menetelmä käy kaikille yksilöille. Tunneilmaisutaitoihin tai niiden puutteeseen ovat vaikuttamassa niin yksilön kuin ympäristönkin ominaisuudet. (Opetushallitus 2007.) Kasvattajan tehtävänä on toimia ohjaajana siten, että opetetaan lasta nimeämään ja tunnistamaan tunteitaan, sillä tämä toimii pohjana sille, että lapsi oppii hallitsemaan tunteita itsenäisesti. (Hujala & Turja 2017, 168.)

Tunnetaitokasvatus pitää sisällään sen, että lapselle kerrotaan tunteista. Lisäksi lapselle tulee kertoa miltä tunteet voivat tuntua ja miksi tunteita syntyy. On tärkeää kertoa lapselle,

etteivät tunteet ole vaarallisia, vaan saattavat mennä itsestään ohi. Lapsen kanssa tulee myös puhua siitä, että tunteita voi itse säädellä ja ohjailla. (Väestöliitto 2020.)

Tunteiden kanssa selviäminen on tärkeää oppia jo lapsuudessa. Joustavuus eli resilienssi tarkoittaa sitä, miten hyvin lapsi pyrkii yrittämään uudelleen vastoinkäymisten jälkeen, ja miten nopeasti rakentaa itselleen myönteisen haaveen, vaikka olisi kohdannut ikäviä asioita. Tätä ominaisuutta voi kasvatuksen kautta vahvistaa olemalla läsnä, hyväksymällä lapsen tunteet ja ohjaamalla myönteiseen. Resilienssiä pystyy kehittämään antamalla lapselle omaa aikaansa ja antaa lapselle esimerkki, siitä kuinka tunteita voi hallita. Lapselle tulee tarjota hermostumatonta läsnäoloa, vaikka lapsi tuntisikin hermostumisen tunteita. On tärkeää ylläpitää ilmapiiriä, jossa ei arvostella tai tuomita lasta. (Väestöliitto 2020.)

Lapsen pitää saada epäonnistua, jotta lapsi oppii selviämään vastoinkäymisistä. Jos lasta jatkuvasti suojellaan epäonnistumisilta, estetään lasta oppimasta näiden pettymysten käsittelyn taitoja. Koska vaikka lapsuudessa vastoinkäymiset ja epäonnistumiset ”tasoitettaiisiin” lapsen tieltä pois, tulee hän niitä kohtaamaan ja jos kokemusta ei ole niiden käsittelystä, voi olla vaikeaa käsitellä tilannetta. Tästä syystä kasvatuksen tarkoituksena ei ole tehdä lapsen elämästä mahdollisimman helppoa. On tärkeää, että lapsi saa käydä epäonnistumiset ja vastoinkäymiset aikuisen kanssa läpi. Tällä tavalla, kun asiat käsittelee, ne ei vahingoita lasta vaan antavat voimavaroja. Lapselle on tärkeintä kokea, että hänellä on ympärillä välittäviä ja rohkaisevia aikuisia. (Trogen 2020, 128–129)

Tärkeää on toimia lapsen kanssa yhteistyössä. Ihmetellä yhdessä ja kertoa kun kokee jonkun tunteen tai huolen. On annettava tilaa myös lapsen sellaisille tunteille, jotka aikuisessa herättävät ahdistuksen. Juuri näissä tunteissaan lapsi jää helposti yksin. Tällaisia tunteita voi olla esimerkiksi avuttomuus, häpeä sekä huonommuuden ja kykenemättömyyden tunne. Nämä tunteet voi olla aikuisenkin vaikea käsitellä. Lapsi voi tuoda näitä tunteitaan esiin takertumisena, jumina, raivona tai muuna käyttäytymisenä, jota pidetään ärsyttävänä tai häiritsevänä. Tässä tilanteessa on kasvattajan vastuulla joustaa ja pyrkiä kääntämään tunnetila myönteiseen. (Väestöliitto 2020.)

Kasvattajan haasteena tunnekasvatuksessa on auttaa lasta erityisesti silloin, kun hänen tunteensa ovat hyvin voimakkaita. Tunnekasvatuksen ydin on siinä, että miten kasvattaja tällaisessa tilanteessa toimii. Tunteiden säätely on lapsen turvallisuuden perustana. Lapset, jotka omaavat hyvät tunnetaidot, kykenevät tunnistamaan ja nimeämään omia ja toisen tunteita. Tällainen lapsi kykenee myös asettumaan toisen asemaan ja on usein suosittu kaveri. (Kanninen & Sigfrids 2012, 75-89) Lapsella on oikeus kaikkiin tunteisiin, joita hän pystyy tuntemaan ja kasvattajan rooli tunteiden hallinnassa on ohjata lapsi osoittamaan tunteensa hyväksyttävällä tavalla. (Hujala & Turja 2017, 168.)

Vanhemman toteuttama tunnekasvatus on parhaimmillaan lapsen ja lapsen tunteiden empaattista kohtaamista sekä läsnäoloa. Vanhempi auttaa lasta ymmärtämään tunteita ja tunnekokemuksia esimerkiksi sanoittamalla tunteita. Vanhempi asettaa rajoja ja sääntöjä, jotka tukevat lapsen ymmärrystä. Tunteiden säätelyn ohjaamisessa vanhempi on auttamassa lasta etenkin voimakkaissa tunnetiloissa ja kertomassa lapselle, miten tunteita voi säädellä. Kotona tapahtuvan tunnekasvatuksen pohjana on vanhemman omat tunnetaidot ja läheiset ihmissuhteet tukevat tunnekasvatusta. (Väyrynen 2015, 25–26.)

3.4 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja tunnekasvatus

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, joka perustuu varhaiskasvatuslakiin. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan laaditaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat sekä toteutetaan varhaiskasvatus. Erityisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa varhaiskasvatuslaki, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. (Opetushallitus 2018.)

Opetushallituksen (2018) varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan tunnetaitojen opettaminen on tärkeä osa varhaiskasvatusta. Perheen ja muun lapsen yhteisön merkitys on myös suuri, he tukevat tunne-elämän kehitystä antamallaan palautteella. Lapsi oppii tunnetaitoja myös seuraamalla ja viettämällä aikaa ikätovereidensa kanssa. Jos lapsella on pulmia tunteiden käsittelytaidoissa, korostuu aikuisten merkitys, aikuinen voi auttaa lasta selviämään ja harjoittelemaan uusia tunnetaitoja. On yksilöllistä mikä auttaa säätelemään lapsen tunteita ja auttaa emotionaalisten taitojen kehittämisessä, koska taidot ja niiden puutteet ovat laajoja kokonaisuuksia ja myös ympäristöstä riippuvaisia. Avainasemassa on kuitenkin tietoisuus tunteista ja niiden vaikutuksista.

Tunnekasvatus voidaan ottaa esimerkiksi osaksi muiden sosiaalisten taitojen ja vuorovaikutustaitojen opetusta. Tunnekasvatus sopii myös osaksi terveystieteiden opetusta, sillä tunteiden tunnistaminen ja käsitteleminen edistävät terveyttä ja luovat hyvinvointia. Koska tunnetaidot ovat monella tapaa yhteydessä ihmisen kehitykseen ne vaikuttavat myös laajasti kehityksen osa-alueisiin, kuten taitoon auttaa muita tai kykyyn jakaa omastaan. (Opetushallitus 2018.)

Varhaisessa lapsuudessa lapsi oppii tunnetaitoja havainnoimalla ja jäljittelemällä vanhempiaan ja sisaruksiaan. Tässä korostuu perheen merkitys. Leikeissä lapsi käyttää oppimaansa taitoja ja pystyy harjoittelemaan niitä. Leikkiä seuraamalla vanhemmat voivat huomata esimerkiksi omia äänenpainojaan lapsen käyttämänä. Lapsen harjoitellessa erilaisia tunneilmaisuja ja tutkimalla tunnemaailmaa, peilaavat vanhempien omat arvot ja asenteet

lapsen mielikuvitusmaailmaan. Leikin seuraamisen lisäksi on hyvä, että aikuinen on mukana nimeämässä ja herättämässä ajatuksia leikin kulusta. Hän voi esimerkiksi sanoittaa tunteita ja näin opettaa lapselle sen, että hän itse hallitsee tunteitaan. (Opetushallitus 2018.) Tuottamassamme Eemeli -tiikerin tunnetassut -materiaalissa pyrimme luomaan vanhemmille ja varhaiskasvatuksen työntekijöille tavan harjoitella tunteiden nimeämistä ja niiden tunnistamista esimerkiksi kehon reaktioina leikin avulla. Materiaalin avulla halusimme myös tuoda esiin sen, että on normaalia tuntee myös negatiivisia tunteita ja pyrimme normalisoimaan esimerkiksi kiukun tunteen kertomalla lapselle, että myös Eemeli -tiikeri tuntee välillä kiukkoa.

Opetushallitus (2018) linjaa, että tärkeintä on, että vanhemmat tukevat lapsen turvallisuudentunnetta, sillä se on perustana hyvälle oppimiselle ja kehitykselle. On myös tärkeää oppia sietämään pettymyksiä ja ottamaan huomioon muut ihmiset. Tärkeitä on kuitenkin, että lapsi kokee arjessa myös positiivisia tunteita, kuten iloa, riemua ja leikkisyyttä. Opin näytenyössämme haluamme korostaa kaikkien tunteiden tärkeyttä ja niiden käsittelyä arjessa, alkaen niiden tunnistamisesta.

4 KASVATUSKUMPPANUUS

4.1 Luottamuksellisen kumppanuussuhteen rakentaminen

Varhaiskasvatuksen asiantuntija Elena Chukhlantseva (2019) kirjoittaa tekstissään Suomen varhaiskasvatusjärjestelmän edistyksellisyydestä kumppanuussuhteen saralla. Chukhlantsevan mukaan ulkomailta tulevat asiantuntijat ovat vaikuttuneita Suomalaisen tavasta työskennellä perheiden kanssa. Kun lasta kasvatetaan Suomessa, yhteistyötä perheiden kanssa pidetään ensisijaisena. Ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on perheellä, mutta lapsi viettää ison osan lapsuudestaan varhaiskasvatuksen ympäristössä päivähoitossa. Lapsen perhe on aina se, josta hän mallintaa vanhemmiltaan tapoja, asenteita, arvoja sekä taitojaan, joten päivähoiton on tärkeää ottaa huomioon varhaiskasvatuksessa myös lapsen perhe.

Kekkonen (2012) puhuu kasvatuskumppanuuden rakentamisesta suhteita luovana kommunikaationa. Koko kasvatustiimi vastaa luovan kommunikaation syntymisestä kumppanuusyhteistyön aloitusvaiheessa. Tätä seuraa kumppanuussuhteen työskentelyvaihe, jossa syvennetään varhaiskasvatuskeskustelujen sisältöjä sekä vakiinnutetaan yhteistyösuhdetta. Kasvatuskumppanuudesta muodostuu molemminpuolinen kasvatusvuorovaikutus, jossa vahvistuu lasten sekä huoltajien osallisuus.

Kasvatuskumppanuus on osa päiväkodin työntekijöiden arkea. Kasvattajan ja vanhemman välille syntyy pakostakin jonkinlainen suhde lapsen aloittaessa päivähoiton. Kasvatuskumppanuudessa on kyse tämän kyseisen suhteen tuottamisesta ja ylläpitämisestä. (Kekkonen 2012, 50–52.) Yksi kasvatuskumppanuuden tärkeimmistä tehtävistä on lapsen tunnekokemusten jakaminen sekä lapsen ja vanhemman toiminnan vahvistaminen lapsen kasvatuksessa (Kaskela & Kekkonen 2006, 17–26).

Toimivien ja luottamuksellisten kasvatuskumppanuuksien rakentaminen ei välttämättä ole helppo ja nopea prosessi vaan se vaatii kärsivällisyyttä, aikaa ja sitoutumista molemmilta osapuolilta. Kasvatuskumppanuutta toteutetaan avoimen viestinnän, tiedonvaihdon sekä toisen kunnioittamisen kautta. Kumppanuus vaatii sen, että toista kuullaan sekä tullaan kuulluksi. Näin ollen voidaan oppia toisiltaan sekä työskennellä yhdessä ja suunnitella tehokkaita käytäntöjä lapsen kanssa. (Chukhlantseva 2019.) Ammatilainen suunnittelee omaan ammatillaisuuteensa, sekä varhaiskasvatussuunnitelmaan pohjautuen päivähoitopaikan ajankulun ja hän huolehtii, että huoltajien mielipiteitä kuullaan. Huoltajilta kysytään muun muassa sitä, mitä lapsi tekee mielellään ja millaisin keinoin hän oppii helpoiten asioita. (Määttä & Rantala 2016, 146.)

Asiantuntija Elena Chukhlantseva (2019) kertoo lasten muodostavan oppimistaan ympäröivästä maailmasta kotonaan sekä päivähoidossa. Oppimisessa voi olla vaikeuksia, mikäli lapsi kokee epä johdonmukaisuutta sekä päivähoidon, että vanhempien lähestymistavoissa. Chukhlantsevan mukaan tämä voi vaikuttaa negatiivisesti lapsen turvallisuuden tunteisiin kiintymyssuhteissa ja näin ollen myös vaikuttaa hänen hyvinvointiinsa sekä oppimiseen. Lähtökohtana kasvatuskumppanuudelle on se, että yhdessä perhe ja päivähoito työskentelee lapsen parhaaksi. Kasvatuskumppanuudessa ei kilpailla siitä, että kumpi on lapselle tärkeämpi tai kuka tuntee hänet paremmin.

Kasvatuskumppanuudessa tehdään yhteistyötä lapsen elämän tärkeimpien aikuisten kesken, eli vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välillä. Tämä kumppanuus luo pohjaa lapsen positiivisille elämäkokemuksille. Kasvatuskumppanuudessa olennaista on tarkastella lapsen ja kasvattajan sekä hoito- ja kasvatusyhteisön kesken syntyvää vuorovaikutusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 5.) Kun lapsen tukeminen hänen kehityksessään nähdään yhteisenä tavoitteena, yhteistyö ammattilaisen ja huoltajan välillä sujuu usein mutkattomasti (Määttä & Rantala. 2016, 145).

Kasvatuskumppanuudessa vanhemman ja perheen kuunteleminen on tärkeässä asemassa ja lähtökohtana on, että varhaiskasvatuksen kasvatuskäytännöt ja kasvu ympäristöt vaikuttavat lapsen kehitykseen ja kasvuun kodin ja perheen rinnalla. (Kaskela & Kekkonen 2006, 13.) Vuorovaikutus lapsen erilaisten kasvu ympäristöjen (koti ja päiväkotito) välillä on erittäin tärkeää, koska toimiva vuorovaikutussuhde avartaa molempien osapuolten käsitystä lapsen kehityksestä ja kasvusta sekä myös tukee molempia osapuolia huolenpidossa ja kasvatuksessa (Karila 2006, 91). Vanhempien palautetta tulee aidosti kuunnella. Ammattitaitoon kuuluu myös taito vastaanottaa rakentavaa palautetta sekä ammatillinen suhtautuminen asiattomaan palautteeseen. (Määttä & Rantala 2016, 145.)

4.2 Kasvatuskumppanuus ja vastuun jakaminen

Vastuukeskusteluun on omat painotuksensa tuonut kasvatuskumppanuuden käsite. Yleisesti katsotaan, että ensisijainen kasvatusvastuu- sekä oikeus on huoltajilla ja kasvatuskumppanuuden edellytysten luomisen vastuu sekä koulutuksen antama osaaminen ja tieto on varhaiskasvatuksen henkilökunnalla. (Määttä & Rantala 2016, 155–156.) Vaikka ulkoisesti henkilöstön ja huoltajien välinen kumppanuussuhde näyttäytyisikin tuttavuussuhteelta, on se kuitenkin ammatillinen tarkasti säädelty asiakassuhde (Kekkonen 2012, 102).

Eeva-Leena Onnismaa (2010) arvioi kodin ja päivähoidon vastuiden jakautumisen enemmänkin tietynlaisena vastuiden pallotteluna. Sinä aikana, kun lapset ovat erossa huoltajistaan, päivähoito pääasiallisesti korvaa huoltajien antaman kasvatuksen sekä hoidon. Onnismaa kirjoittaa huoltajien osoittavan suurta luottamusta päivähoidon henkilökunnalle luovuttaessaan oman lapsensa selkeän kasvatusvastuun, hoidon sekä fyysisen turvallisuuden päivähoitoa toteuttaville.

Juridisen huoltovastuun lastenhuoltolaki määrittelee lapsen ja nuoren huoltajalle. Kuitenkin vastuukysymyksiä pohdittaessa olisi olennaista muistaa ottaa huomioon se, että jokainen päivähoidon kohtaama perhe on erilainen. Olisi tärkeää miettiä perhekohtaisesti, mitä kasvatustehtävässä kodin tukeminen sekä muu yhteistyö tarkoittaa. Näissä pohdintoissa olisi hyvä käyttää kysymyksiä: Toteutuuko kumppanuus, joka on perheen tarpeesta lähtöisin? Millaiset ovat ammattilaisten ja vanhempien yhteistyössä olevat roolit? (Määttä & Rantala 2016, 156.)

Kekkonen (2012) väitöskirjassaan puhuu ammattilaisen sekä huoltajien tasavertaisuuden olevan keskeinen edellytys kasvatuskumppanuudelle. Kodin, sekä päivähoidon vertailu tai vastakkainasettelu ei edesauta niiden ominaispiirteiden merkityksen näkemistä. Lapsen elämässä nämä vastakkainasettelut eivät auta hänen läheistensä aikuisten, kuten huoltajien ja päivähoidon henkilöstön ainutkertaista merkitystä.

4.2.1 Kasvatuskumppanuus sekä vastuunjakaminen tunnekasvatuksessa

Vuorovaikutuksen tukeminen on yksi edellytys tunnetaitojen kehitykselle. Mikä tulee kasvatuskumppanuuteen, kotona olevat vuorovaikutussuhteet ja päivähoidon tarjoamat vuorovaikutussuhteet ovat merkittäviä lapsen tunteiden säätelyn kehittymiselle. (Aro, Laakso & Närhi 2007, 14.)

Katajamäen ja Nieppolan (2020) pro gradu -tutkielmassa oli tarkoitus selvittää tunnekasvatuksen asiantuntijoiden käyttöteorioita. Tutkimus osoitti muun muassa sen, että vanhemmat eivät tue muualla tapahtuvaa tunnekasvatusta, mikäli lasten haasteita ei tunnisteta kotona. Tutkimustuloksissaan Katajamäki ja Nieppola nostivat esiin ongelmakohtaan siinä, että kasvatuskumppanuuden yhteistyö voidaan nähdä haasteena tunnekasvatukselle. Tutkimus osoittaa, että samalla kun koti ei aina välttämättä tue muualla tapahtuvaa tunnekasvatusta niin myöskään tunnekasvatuksesta ei pakosti oteta kotona vastuuta. Tutkimuksen tekijät pohtivat perusteena tuloksilleen, että jos aikuisen omat tunnetaidot ovat koetuksella, niin vaikeudet tunne-elämässä voivat heijastua kasvatukseen. Toisena mahdollisena perusteena tutkimustuloksilleen he ilmaisevat vanhempien lapsuudesta opittujen toimimattomien tunnetaitojen käsitysten siirtyvyyden eteenpäin omille lapsilleen.

Määttä ja Rantala (2016) puhuvat vastuunotosta kirjassaan Tavallisen erityinen lapsi, enemmän kasvattajien yhteisenä asiana. Lapsen kehityksen ja kasvun tukemisessa on lapsuuden kasvuympäristöjen yhteistyöllä tärkeä osuus. Mikäli kasvuympäristössä nähdään puutteita ja siitä käydään keskustelua, saattaa keskustelu kääntyä toisen syyttämiseksi.

Omassa opinnäytetyössämme me paneuduimme kasvatuskumppanuuden yhteistyöhön ja vastuunottamiseen kasvattajatahojen yhteisenä asiana. Katajamäki ja Nieppola toteavat, että heidän tutkimuksensa lisäsi heidän ymmärrystään kasvatuskumppanuuden yhteistyön merkityksestä tunnekasvatuksen näkökulmasta (Katajamäki & Nieppola 2020, 58). Me pyrimme omalla liikkuvalla tunnekasvatuksen materiaalillamme pienentämään kuilua kodin ja päivähoiton tunnekasvatuksen pedagogiikan välillä.

4.3 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja kasvatuskumppanuus

Uusimmassa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) määräyksessä käytetään termiä huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Olemme valinneet työssämme käyttää varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2011) mukaan termiä kasvatuskumppanuus, sillä koemme sen paremmin meidän aiheitamme kuvaavaksi.

Virallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) asiakirjassa määritellään kasvatuskumppanuus vanhempien ja henkilöstön tietoiseksi yhteiseksi sitoutumiseksi lapsen kasvun ja kehityksen tukemiseksi. Päivähoidon henkilöstöllä on koulutuksen takaama ammatillinen osaaminen, tieto ja vastuu kasvatuskumppanuuden sekä tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisesta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) määrittelee huoltajien ja henkilöstön yhteistyössä huomioitavan perheiden moninaisuudet, vanhemmuuteen sekä huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Esimerkiksi tulkin käyttöä keskusteluissa tulee käyttää, jotta voidaan varmistaa molemminpuolinen ymmärrys.

Huoltajien kanssa jaetaan heidän lastensa jokapäiväiset kokemukset ja tapahtumat. Tärkeää on myös muistaa jakaa huoltajille kannustavia ja myönteisiä viestejä heidän lapsensa kehityksestä ja oppimisesta. Pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle luo henkilöstön ja huoltajan käymät keskustelut ja havainnot lapsen päivästä. Ilmapiiirin luottamuksellisuus tekee yhteistyön henkilöstön ja huoltajan välillä mahdolliseksi, vaikka tilanne olisikin haastava. Tällaisia haastavia tilanteita voi olla esimerkiksi silloin, kun huoli lapsen hyvinvoinnista herää. (Opetushallitus 2018, 34.)

Opetushallitus varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) mainitsee lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta yhteistyössä huoltajien ja päivähoiton henkilöstön kanssa. Yhteiset keskustelut ovat erityisasemassa, kun lapsen henkilökohtaista varhaiskasvatussuunnitelmaa laaditaan. Yhteistyö voi mahdollisesti myös tukea lapsen huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Kun huoltajat toimivat yhteisessä toiminnassa erilaisissa tilaisuuksissa, henkilöstön työ saa tukea ja yhteisöllisyys vahvistuu.

Varhaiskasvatuksen asiantuntijan Elena Chukhlantsevan (2019) mukaan suomalaisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet asettavat puitteet varhaiskasvatusympäristöjen sekä perheiden yhteistyölle. Hänen mukaansa perheillä on monia mahdollisuuksia ottaa osaa lapsensa oppimistavoitteiden asettamiseen sekä aikuisen työskentelytapojen muotoiluun. Chukhlantseva mainitsee myös vanhempien mahdollisuuden keskustella oman lapsensa edistymisestä sekä osallistua päiväkodin elämään ja kokea, että heidän mielipiteillään on väliä.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa työelämän ja kodin käyttöön tuotoksena materiaali tunnekasvatuksesta. Tästä syystä menetelmäksi valikoitui toiminnallinen opinnäytetyö. (Hatakka, Lahtinen, Lappalainen, Rinkinen & Viitala 2020.)

Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on toiminnan järjestäminen, toiminnan järjeistäminen tai käytännön toiminnan ohjaaminen. Tässä opinnäytetyön menetelmässä keskiössä oli tuotos sekä sen koostamisen vaiheista syntyvä raportti. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos voi olla kohderyhmän tarpeisiin peilaten muun muassa kansio, kirja, vihko, opas, video, verkkosivusto, näyttely, tapahtuma tai portfolio työnäytteineen. Toiminnallisuus antaa tekijälleen laajasti mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja toteuttaa itseään. On tärkeää toimia kullekin toimijalle luontaisella tavalla sekä tarvelähtöisesti. (Airaksinen 2009.)

Meidän opinnäytetyömme tarkoituksena on tuottaa Launeen päiväkodille Eemeli tiikerin tunnetassut -materiaali, joka toimii tunnekasvatuksen kasvatuskumppanuuden tukena kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Tämän tarkoituksena oli selkeyttää huoltajien käsitystä tunnekasvatuksesta, ja luoda heille työkaluja tunnekasvatuksen teemojen käsittelyyn lapsen kanssa myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella. Materiaalista loimme toiminnallisen, pelien ja leikkien avulla tunnekasvatuksen teemaa avaavan kokonaisuuden.

Opinnäytetyömme on projektityön kaltainen, eli se on toiminnallinen, taiteellinen sekä ainetlaatuinen ja työelämän tarpeisiin ja konkreettiseen tuotokseen pohjautuva. Osana kehittämisprosessia käytimme tutkimuksellisuutta palautteen keräämiseen, kuinka saamme parannettua kodin ja varhaiskasvatuksen kasvatuskumppanuutta tunnekasvatuksen kentällä. Menetelmänä palautteen keruussa oli kysely. (Salonen 2013, 11–13.)

Opinnäytetyömme kehittämisprosessiin sopi parhaiten spiraalimalli, jossa kehitystyö kuvataan spiraalina eli jatkuvana toimintana. Kehän eli spiraalin muodostavat kehittämishankkeen keskeiset tehtävät eli perustelu, organisointi, toteutus sekä arviointi. Spiraalissa toiminnan muodostamisen jälkeen sitä arvioidaan aina uudelleen ja kehittämisessä korostuu reflektiivisyys, arviointi ja vuorovaikutus. (Salonen 2013, 15–16.) Tämä malli korostaa työn jatkuvuutta ja sitä, että se ei ole vain aikajana, vaan jatkuvasti on arvioitavaa ja kehitettävää toimintaa. Arvioimme toimintaamme jatkuvasti opinnäytetyön prosessin aikana ja kehitimme jatkuvasti tietoamme ja osaamistamme tunnekasvatuksesta ja kasvatuskumppanuudesta. Toimimme prosessin aikana yhteistyössä toimeksiantajamme eli Launeen päiväkodin kanssa spiraalimallin mukaisesti tukemalla vuorovaikutusta ja dialogisuutta pro-

sessissa. Tavoitteenamme oli luoda hyödyllinen työkalu päiväkodin tunnekasvatusta tukemaan, ja tässä työssä päiväkodin työntekijät ovat parhaita asiantuntijoita. Keräsimme työntekijöiden näkemyksiä ja mielipiteitä prosessin aikana.

Aioimme kevään 2020 aikana suunnitella Launeen päiväkodille Peipposten ryhmään materiaalia tunnekasvatuksen kasvatuskumppanuuden tukemiseen varhaiskasvatuksen ja kodin välille. Materiaali on suunnattu 3-5-vuotiaille lapsille tehtäväksi yhdessä heidän vanhempiensa sekä päiväkodin henkilöstön kanssa.

5.2 Perustelut opinnäytetyön muodolle

Opinnäytetyömme tuotoksessa yhdistyvät leikki ja opetus. Leikin ja oppimisen yhdistäminen toimii lapselle parhaana tapana toimia oppimistilanteessa. Leikki varhaiskasvatuksessa on tunnettu jo kauan ja on näin ollen keskeinen toimintatapa. Leikissä yhdistyy oppimisen kannalta keskeiset elementit: innostuminen, yhdessä tekeminen sekä omien taitojen kehittäminen ja haastaminen. (Opetushallitus 2018, 39.) Tunnekasvatuksen pedagogiikkaan painottuvassa tehtävähössä pyrimme yhdistämään nämä kyseiset elementit draaman ja satujen kautta juonen- sekä leikkimaailmojen kehittälyssä.

Leikki toimintatapana on olennainen osa varhaislapsuuden kehitystä. Leikillä on vaikutuksia pienten lasten fyysiseen-, sosiaaliseen- sekä henkiseen- ja kognitiiviseen hyvinvointiin. Leikkiajan antaminen antaa vanhemmille mahdollisuuden lapsensa kanssa tekemiseen. Pienten lasten leikkiaika vähenee nykyisen kiireisen elämäntavan vuoksi. Mahdollisuus leikkiä on olennaisessa roolissa, jotta lapsi saavuttaa ainutlaatuisen potentiaalinsa. (Irvin 2017, 7.) Jotta saisimme luotua mahdollisimman matalan kynnyksen vanhemmille ja lapsille vihon leikkien käyttöönottoon, suunnittelimme osan leikeistä myös nopeiksi toteuttaa sekä sellaisiksi, etteivät ne tarvitse muita välineitä. Vihon liikkuvaa muotoa perustelemme myös helppoudella ja soveltuvuudella sekä perheen, että päivähoidon kiireellisempään aikatauluun.

län myötä hankitaan uusia kokemuksia sekä taitoja ja siitä syntyy myös kykyä sopeutua tilanteisiin helpommin. Varhaiskasvatuksen opettajien on keskityttävä tarjoamaan sellaista materiaalia, joka kykenee herättämään lapsen kiinnostuksen. Tärkeää on muistaa, että tarkoituksena on kannustaa lapsia muun muassa luomaan, ihmettelemään, tutkimaan, löytämään sekä hallitsemaan konflikteja, yrittämään ja auttamaan leikin kautta saaduilla kokemuksilla. (Irvin 2017, 12–13.)

Valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) ilmaisee leikin tuottavan lapselle iloa sekä mielihyvää. Kun lapsi leikkii, hän on aktiivinen toimija, joka muodostaa

kokemuksistaan merkityksiä, luo sosiaalisia suhteita ja tutkii ympäröivää maailmaa. Lapsen mielikuvitus mahdollistaa erilaisten roolien ja ideoiden kokeilun, sekä jopa vaikeidenkin asioiden ja kokemusten käsittelyn.

Oppimista sekä hyvinvointia tukee myönteinen ilmapiiri, jota voidaan vahvistaa esimerkiksi loruilla, hassuttelulla ja sanaleikeillä. Jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus yhteisissä leikeissä osallisena olemiseen omien valmiuksien sekä taitojensa mukaisesti. Tästä huolen pitää varhaiskasvatuksen henkilöstö, joka myös dokumentoi sekä havainnoi lasten leikkiä. Havainnoinnin pohjalta henkilöstön ymmärrys lapsen kiinnostuksen kohteista, tunteista sekä kokemuksistaan kasvaa ja niitä voidaan käyttää leikin ja järjestetyn toiminnan suunnittelussa sekä ohjaamisessa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöltä edellytetään myös ammattitaitoa sekä herkkyyttä lasten leikkialoitteiden havaitsemiseen ja niihin vastaamiseen sopivalla tavalla. (Opetushallitus 2018, 39.)

5.3 Eemeli-tiikerin tunnetassut -materiaali

Opinnäytetyön tuotokseksi laatimamme materiaali on nimeltään Eemeli-tiikerin tunnetassut –tunnekasvatuksen tehtävävihko. Tehtävävihko on konkreettinen tehtäväpakkaus, joka sisältää tunnekasvatukseen liittyviä leikkejä, loruja ja tehtäviä. Loimme tehtävävihon maskotiksi Eemeli nimisen uteliaan tiikerin, joka seikkailee vihon sivuilla ratkaisten lasten ja heidän vanhempien sekä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tunnetehtäviä. Eemeli tavataan vihon jokaisella sivulla antamassa lapsille ratkaistavia tehtäviä, joita Eemeli myös ratkoo heidän kanssaan.

Tunnekasvatuksen tehtävävihon avulla pyrimme kehittämään lapsen tunnetaitoja ja auttamaan vanhempia olemaan läsnä tunnekasvatuksen pedagogiikan kanssa, jota käytetään myös heidän lastensa päivähoidossa. Vihossa tuomme esiin sen, että myös vanhemmat kokevat erilaisia tunteita ja yhdessä lapsen kanssa niitä pohtimalla opetellaan tunnetaitoja puolin ja toisin. Eemeli-tiikerin tunnetassut -vihko oli ratkaistavissa sekä lapsen kotona, että päivähoidossa ja oli näin porttina näiden kahden maailman välillä. Materiaali pyrittiin luomaan helposti mukana kuljetettavaksi päivähoidon ja kodin välillä.

Tunnekasvatuksen materiaalin luomisessa käytimme jo olemassa olevia sekä itse keksimiämme leikkejä liittyen tunnekasvatukseen. Eemeli-tiikerin tunnetassut -vihko alkaa lyhyellä esittelyllä. Ensimmäinen tehtävä on tunteen tunnistustehtävä, jossa pitää yhdistää Eemelin kasvot oikeaan tunteeseen. Tarkoituksena on auttaa lasta tunnistamaan, miltä toinen mahdollisesti näyttää ollessaan jonkun tietyn tunteen vaikutuksen alaisena.

Seuraavaksi on pohdintatehtävä, jossa kehoitetaan aikuisia mukaan pohdintaan. Pohdittavana on osallistujien viimeisimmät kokemukset tunteita herättävissä tilanteissa. Esimerkiksi: "Milloin sinulla on viimeksi ollut iloinen olo? Mistä tulit iloiseksi?" Pohdintana on myös tunteiden herättämät fyysiset vaikutukset: "Missä eri tunteet tuntuvat sinun kehosasi?". Kysymysten lomaan laadimme myös esimerkkejä havainnollistamaan tarkoitusta. Pyrimme pohdintatehtävällä kannustamaan lapsia sekä aikuisia tarkastelemaan omia tunteitaan ja niiden tunnistamista sekä hyväksymistä.

Vihko sisältää lorut neljästä tunteesta: ilosta, surusta, vihasta ja pelosta. Lorut sisältävät Eemeli-tiikerin tuntemukset jokaisen näiden neljän tunteen vallassa. Lorut laadittiin viihdyttämistarkoituksena lapsille, jotta tunnekasvatuksen pedagoginen puoli säilyisi mahdollisimman mielekkäänä ja innostavana.

Vihosta löytyvä tunnehippa innovoitiin ulkona toteutettavaksi kokonaisuudessaan. Pelin idea muodostui klassisen hippaleikin ympärille. Muunnoksena siihen on, että kiinni jäädessään henkilö näyttää tunteen, jonka hippa yrittää arvata. Arvatessaan oikein, vaihtuu kiinniottaja. Arvaajan arvatessa väärin, kiinniottaja pysyy samana. Ohjeistukseen lisäsimme pelin jatkuvan niin kauan, kun se säilyy mielekkäänä osallistujille.

Viimeisenä vihossa löytyy Eemeli-tiikerin kasvoista kuvitetut tunnekortit, jotka ovat mahdollista leikata irti käyttöönottoa varten. Kirjoitimme tunnekorteille erilaisia mahdollisia käyttökohteita. Ensimmäisenä käyttökohteena lapsi saa valita korteista hänen senhetkistä tunnettaan kuvaavan kortin. Toisena käyttökohteena korteilla autetaan lasta käsittelemään omia tunteitaan. Tarkoituksena on, että lapsi valitsee tunnekorteista kortin ja ehdottaa aikuiselle keinoa, kuinka sitä kyseistä tunnetta olisi hyvä käsitellä. Tähän esimerkiksi laadimme, että jos valitsee kortin: viha, sitä voisi käsitellä muun muassa hengittämällä syvään ja päättämällä vasta sitten, miten toimia. Viimeisenä käyttökohteena pohditaan syy-seuraussuhteita. Neuvona tähän on, että korteista löytyy Eemeliltä jokin tunne ja aikuisen kanssa tulisi pohtia, mitä mahdollisesti olisi tapahtunut, että Eemelille on tullut kyseinen tunne.

Innovoimme sekä kuvitimme Eemeli-tiikerin vihkoon. Muut kuvat, kuten tunnekortit kuvitimme myös itse. Materiaalissa panostimme kattavaan ohjeistukseen, jotta leikkien ja tehtävien suorittaminen olisi mahdollisimman haasteetonta. Kattavalla ohjeistuksella, hauskoilla leikeillä sekä värikkäällä kuvituksella pyrimme luomaan tunnevihkosta helposti lähestyttävän ja kaikille osallistujille mielekkään kokonaisuuden. Opettavaiset leikit ja tehtävät olivat laadittu suoritettavaksi sisällä sekä ulkona.

Ulkona suoritettavissa leikeissä yhdistyy tunnekasvatuksen pedagogiikan lisäksi liikunta. Lapsen terveelle kasvulle, hyvinvoinnille sekä kehitykselle on tärkeää riittävä fyysinen aktiivisuus. Siksi yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteena on sekä innostaa, että auttaa lapsia monipuoliseen liikuntaan. Liikunta on lapselle luontainen oppisen keino sekä olemisen tapa ja on yksi monipuolisista varhaiskasvatuksen työtavoista. Meidän opinnäytetyömme materiaalin ulkona toteutettavien leikkien yksi tarkoitus tunnekasvatuksen lisäksi myös liikunnan painottaminen kasvatustyössä. (Peda.net 2019.)

Loppukeväästä veimme materiaalin päiväkodille ja esittelimme sen Peipposten ryhmän työntekijälle ja lähetimme heille vanhemmille suunnatun kirjeen, johon olimme koonneet esittelyn Eemeli tiikerin tunnetassut -vihosta ja sen tarkoitusperästä. Lopuksi keräsimme palautteen vanhemmilta ja päiväkodin henkilöstöltä nimettömästi verkkokyselynä.

5.4 Tuotoksen arviointi

Olemme tyytyväisiä tuotokseemme. Saimme luotua Eemeli Tiikerin tunnetassut- materiaalista helppokäyttöisen ja toimivan kokonaisuuden. Koemme, että materiaalin avulla tunnekasvatuksen teemat tulevat tutummiksi vanhemmille ja tunnekasvatusta on helpompi toteuttaa materiaalin avulla myös kotona.

Käytimme palautteen keräämiseen nimetöntä verkkokyselyä, jotta palautetta olisi helppo antaa matalalla kynnyksellä. Verkon kautta kerätyn palautteen koimme sopivaksi maailmanlaajuisen pandemiatilanteen vuoksi. Loimme viiden kysymyksen kyselylomakkeen, jossa kolme ensimmäistä kysymystä oli suljettuja ja kaksi viimeistä kysymystä oli avoimia.

Kyselyn osioita voidaan kutsua avoimiksi tai suljetuiksi. Avoimeen osioon vastataan vapaamuotoisesti, kun taas suljetun osion vastausvaihtoehdot on annettu valmiiksi lomakkeessa. (Vehkalahti, 2019.) Kuvaamme kyselystä saadut tulokset myöhemmin tässä luvussa.

Kolme ensimmäistä kyselyn kohtaa oli väittämiä, joihin vastattiin asteikolla yhdestä viiteen. Asteikolla yksi tarkoittaa täysin eri mieltä ja viisi täysin samaa mieltä. Kaksi viimeistä kysymystä oli avoimia. Keräsimme materiaalista palautetta Launeen päiväkodin henkilöstöltä ja päiväkotiryhmän lasten vanhemmilta verkkokyselyllä. Saimme ainoastaan yhden vastauksen palautekyselyyn.

Suunnitellessamme toimeksiantajan kanssa sitä, miten vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö voisi antaa palautetta materiaalista, päädyimme yhdessä siihen, että paras tapa saada palautetta on nimetön verkkokysely. Sovimme yhdessä toimeksiantajan kanssa, että keräämään palautteen näin. Toimeksiantajan toiveesta, tietoturvan varmistamiseksi,

päiväkotiryhmän henkilöstö jakoi palautekyselyn linkin vanhemmille. Tästä syystä sovimme myös, että he tiedottavat perheitä kyselyyn vastaamisesta heidän oman tiedotuskanavansa kautta. Palautekysely oli avoinna noin kuukauden ajan. Lähellä kyselyyn vastaamisen määräaikaa pyysimme toimeksiantajaa muistuttamaan perheitä palautteen antosta, sillä emme olleet vielä saaneet vastauksia kyselyyn. Tästä huolimatta, vastauksia tuli vain yksi.

Ensimmäinen väittämä palautekyselyssä oli ”Materiaalia on helppo käyttää lapsen kanssa tunnetaitojen harjoittelussa”. Tähän saamamme vastaus oli neljä, joka tarkoittaa asteikolla mitattuna, että vastaaja on jokseenkin samaa mieltä. Tästä johtopäätöksenä se, että vastaaja kokee, että tuottamaamme materiaalia on melko helppo käyttää lapsen kanssa tunnetaitojen harjoittelussa.

Toinen väittämä oli ”Materiaali on visuaalisesti onnistunut”. Tähän saamamme vastaus oli kolme, joka tarkoittaa asteikossa sitä, että vastaaja ei ole samaa eikä eri mieltä. Tästä voi päätellä että, vastaaja siis on sitä mieltä, että materiaali ei ole täysin onnistunut visuaalisesti, mutta että se ei ole täysin epäonnistunutkaan, vaan siinä on jotain puutteita.

Kolmas väittämä oli ”Materiaalista on hyötyä tunnekasvatuksen toteutuksessa”. Tähän kysymykseen saamamme vastaus oli neljä, eli että vastaaja on jokseenkin samaa mieltä. Tästä voi päätellä, että vastaaja kokee, että materiaali palvelee melko hyvin tunnekasvatuksen toteuttamista.

Avoimet kysymykset palautekyselyssä olivat ”Minkä kouluarvosanan antaisit materiaalille kokonaisuudessaan?” ja ”Muita ajatuksia/palautetta materiaalista?”. Avoimiin kysymyksiin saamamme palaute oli positiivista. Kouluarvosanaksi materiaalista saimme arvosanan kahdeksan. Rakentavana palautteena tuli se, että materiaalin tunnetehtävän kuvien perusteella tulkittavien tunteiden hahmottaminen lapsen näkökulmasta voi olla hankalaa. Muuten materiaali koettiin helppokäyttöiseksi ja toimivaksi apuvälineeksi tunnekasvatuksen toteuttamiseen sekä varhaiskasvatuksessa, että lapsen kotona.

Kokonaisuudessaan palautteen saannissa oli haasteita. Vaikka pyrimme luomaan kanavan, jonka kautta perheiden ja kasvattajien olisi ollut helppo antaa palautetta materiaalista, saimme silti vain yhden vastauksen. Koemme, että valtakunnallisesta pandemiatilanteesta johtuva paine aiheutti osaltaan huonoa osallistumista palautteen antoon. Koska saimme kokonaisuudessaan niukasti palautetta, saadun palautteen kannalta on haastavaa arvioida tuotosta, koska kattavaa palautemateriaalia ei ollut saatavilla yrityksistä huolimatta. Harkitsimme myös materiaalin jakamista esimerkiksi tutuille perheille palautteen saannin lisäämiseksi. Harkittuamme asiaa, päädyimme siihen, että koska loimme materiaalin toimeksiantajan tarpeeseen, emme lähde sitä erikseen jakamaan muille tahoille.

5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisten näkökulmien huomioon ottaminen vaatii perehtymistä ammattikorkeakoulujen yhteisiin säädöksiin. Täyden eettisyyden ja luotettavuuden saavuttamiseksi, perehdymme avoimen tieteen ja tutkimuksen (ATT) tavoitteisiin ja periaatteisiin ja tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) ohjeisiin sekä noudatamme LAB-ammattikorkeakoulun omaa opinnäytetyön ohjetta koskien opinnäytetyön eettisiä ja oikeudellisia ohjeita.

LAB-ammattikorkeakoulu noudattaa avoimen tieteen ja tutkimuksen periaatteita tutkimuksen avoimuudesta. Avoimuuden tavoitteena on opinnäytetöiden osalta saada tuotettu tieto sekä laaditut tuotokset esille. Siten voidaan tutkimuseettiset ja oikeudelliset kysymykset huomioon ottaen mahdollistaa tuotetun tiedon ja tuotosten hyödyntäminen innovaatioiden pohjaksi sekä kaupallistamiseksi. (LAB-ammattikorkeakoulu.) Avoimuus tulee heijastua tiedon hankintaan sekä tutkimusmenetelmiin ja arviointimenetelmiin. Tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluu avoimuuden lisäksi vastuullisuus. (Avointiede 2014.) Opinnäytetyö on julkinen asiakirja. Opinnäytetyön avoimuus tarkoittaa LAB-ammattikorkeakoulussa sitä, että se julkaistaan Theseuksessa avoimesti ja opinnäytetyöstä sekä keskeisistä tuloksista voidaan julkaista tiedotteita koulun kanavilla. (LAB-ammattikorkeakoulu 2018.)

5.5.1 Opinnäytetyön eettiset suositukset

Opinnäytetyössämme noudatimme Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset -asiakirjaa. Asiakirjaan on kirjattu ammattikorkeakouluille suositukset eettisestä sekä hyvän tieteellisen käytännön mukaisesta opinnäytetyöprosessista. Tavoitteina opinnäytetyön eettisillä suosituksilla on muun muassa edistää hyvää tieteellistä käytäntöä sekä ennaltaehkäistä tieteellistä epärehellisyyttä. Me olemme omassa opinnäytetyöprosessissamme pyrkineet hallitsemaan hyvän tieteellisen käytännön sekä tieteellisen käytännön vastuut. Hallitsimme myös ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen yleiset periaatteet sekä eettisen ennakoarvioinnin lähtökohdat, tarpeellisuuden ja ennakoarviointimenetellyn. (Arene ry 2020.)

Me opiskelijoina huolehdimme opinnäytetyössämme siitä, että emme sisällyttäneet siihen lain mukaan salassa pidettäviä tietoja. Näitä tietoja olisi esimerkiksi henkilötiedot ja yhteistyösopimuksessa määritellyt liike- ja ammattisalaisuudet. Lopullisen opinnäytetyön julkaisuseminaarin esityksen sisällön määrittelemme yhdessä ohjaavan opettajan ja yhteistyötahon kanssa, ettei sen sisältö loukkaa kenenkään henkilötietojen suojaa tai yhteistyösopimuksen salassapitoehtoja yhteistyösopimuksessa. (Arene ry 2020.)

5.5.2 Lasten kanssa tehty yhteistyö

Lasten kanssa tehty yhteistyö opinnäytetyöprosessissa noudattaa eettisiä ohjeita. Alaikäisen suojele julkisissa asiakirjoissakin on erityisen tärkeää, johtuen lapsen haavoittuvaisuudesta. Koska opinnäytetyöprosessissa olimme yhteistyössä Peipposten kohderyhmän lasten kanssa, perehdyimme huolella eettisiin periaatteisiin liittyen lasten kanssa työskentelyyn. Perustamme seuraavat kappaleet Unicefin kattavaan ohjeistukseen. Avainasemassa on jokaisen lapsen oikeuksien ja arvokkuuden kunnioittaminen. (Unicef 2020.)

Lapsista raportoidessa sekä haastattellessa opinnäytetyöprosessissa on oltava erittäin tarkkana, jotta jokaiset lasta koskevat oikeudet toteutuvat. Lapsella on oikeus yksityisyyteen ja luottamuksellisuuteen, ilmaista mielipiteensä sekä osallistua päätöksentekoon heitä koskevissa asioissa. Opinnäytetyötä tehdessä on erityisen tärkeää muistaa, ettei saa julkaista tekstiä tai kuvaa, joka saattaa vahingoittaa lasta, tämän sisaruksia tai toisia lapsia edes silloin, kun henkilöllisyydet on peitetty. (Unicef 2020.)

Koska opinnäytetyömme on julkinen asiakirja, pidimme huolen lapsen oikeuksien toteutumisesta sekä haastatteluvaiheessa, että raportointi ja julkaisuvaiheessa. Opinnäytetyötä tehdessä tulee aina laittaa lapsen kuva tai kertomus oikeaan asiayhteyteen. Mikäli raportointitilanteessa tuntuu epävarmalta, toteutuuko lapsen oikeudet, tulee toimia erityisen varovaisesti tekemättä hätiköityjä päätöksiä. Väärät hätiköidyt päätökset voivat olla lapsille vahingollisia. Suositeltavaa kyseisissä tilanteissa on kysyä joltain asiantuntijalta apua. (Unicef 2020.)

Lasten kanssa tehdyssä yhteistyössä tulee ottaa huomioon, että lapsen etua harkittaessa lapsen omalle mielipiteelle on annettava riittävästi painoarvoa suhteessa lapsen kypsytyteen ja ikään (Unicef 2020). Raportointivaiheessa otimme huomioon jokaisen eettisen periaatteen liittyen lasten kanssa tehtyyn yhteistyöhön.

Opinnäytetyössämme suuntasimme materiaalin lapsille, huoltajille ja päivähoiton henkilökunnalle. Emme itse kyenneet ottamaan osaa lasten leikkiin materiaalin parissa, joten emme myöskään dokumentoineet lapsista mitään. Samoin arvioinnin keräsimme täysin anonymisti lasten huoltajilta ja päivähoiton henkilökunnalta verkkokyselynä. Kysymykset muotoilimme siten, ettei ketään voinut niistä tunnistaa.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

6.1 Pohdinta

Kasvatuskumppanuus on osa päivähoiton henkilökunnan arkea ja sitä toteutetaan suurelta osin käymällä keskusteluita lapsen kehityksestä ja hyvinvoinnista sopivien tilaisuuksien tullen päiväkotien hektisen ajanlaadun antaessa myöten. Lapsen huoltajat eivät kuitenkaan pysty olemaan läsnä päivähoidossa tapahtuvassa varhaiskasvatuksen pedagogiikassa ja kasvatustyössä, jotka ovat hyvin olennainen osa heidän lapsensa päivää.

Kuten aiemmin tekstissä mainittiin, Katajamäen ja Nieppolan tutkimus nosti esiin haasteen kasvatuskumppanuuden yhteistyössä koskien tunnekasvatusta. Heidän tutkimuksensa mukaan samalla kun koti ei aina välttämättä tue muualla tapahtuvaa tunnekasvatusta niin myöskään tunnekasvatuksesta ei pakosti oteta kotona vastuuta. (Katajamäki & Nieppola 2020, 58.) Tulos nostaa pinnalle kysymyksen: miten tätä kuilua pystyy pienentämään näiden kahden kasvatusmaailman välillä?

Haasteellisena kasvatustyölle voisi nähdä sen, että miten tämä kyseinen kuilu näyttäytyy arjessa ja miten erot saataisiin minimoitua siten, ettei lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi kärsisi. Omalla opinnäytetyöllämme pyrimme vastaamaan tähän haasteellisuuteen lisäämällä huoltajien kokemuksia tämän päivän tunnekasvatuksen pedagogiikasta, jota heidän lastensa kanssa käytetään arjen päivittäisissä tilanteissa ja opetuksessa.

Koska jokainen huoltaja ja päivähoiton henkilöstön jäsen kokee toteutuvan kasvatuskumppanuuden yksilöllisesti, tämä kumppanuus voidaan nähdä toteutuvan vaihtelevasti. Tämä voi johtua mahdollisesti siitä, että jokaisella huoltajalla on erilaiset odotukset koskien kasvatuskumppanuutta. Mikä tulee mainittuun kasvatuskumppanuuden haasteeseen tunnekasvatuksen saralla, olisimme odottaneet palautetta määrällisesti enemmän. Koska tunnekasvatus sekä kasvatuskumppanuus mielletään yksilöllisesti, ja mikäli siinä nähdään puutetta, huoltajien voisi olettaa antavan matalammalla kynnyksellä palautetta. Saamamme palaute tuli ainoastaan yhdeltä henkilöltä, joten johtopäätöksiä ei voi tehdä kokonaisvaltaisista mielipiteistä eikä näin ollen myöskään päivähoiton henkilöstön mielipiteistä.

6.2 Jatkokehitysideat

Materiaalista saadun palautteen ja oman reflektoinnin kautta koemme, että materiaalia voisi kehittää lisää. Materiaalista tehtiin tarkoituksella tiivis paketti, mutta jatkoa ajatellen siinä voisi olla enemmän toimintoja esimerkiksi laajemmin erilaisia leikkejä ja pelejä.

Lisäksi myös palautteen muodossa tullut kehityskohde on ymmärrettävämmän kokonaisuuden luominen tehtävään, jossa piti tunnistaa Eemeli tiikerin tunnetiloja. Eemeli tiikerin tunnetassut -materiaali oli itse kuvitettu kokonaisuus ja jatkokehittämisen kautta näkisimme esimerkiksi yhteistyötahon kanssa tehdyn kuvituksen mahdollisuutena. Tällöin kuvitusta voisi olla määrällisesti enemmän ja kuvien kautta tapahtuvat leikit olisivat mahdollisesti ymmärrettävämpiä. LAB-ammattikorkeakoulussa on monta eri alaa, joiden kanssa näkisimme yhteistyön mahdollisena. Muun muassa kuvitukseen yhteistyö muotoiluinstituutin opiskelijoiden kanssa olisi kannattavaa ja sen avulla voisi kehittää edelleen materiaalin ulkoasua.

Valitettavasti palauteen puutteellisuuden takia emme kykene ottamaan kantaa siihen, että otettiin materiaali käyttöön kotona tai päivähoitossa tai miellettiinkö se tarkoituspäiriämme vastaavaksi. Koemme itse kuitenkin jo ennestään olemassa olevan teorian pohjalta varhaiskasvatuksen pedagogiikan toteutumisen yhteistyössä päivähoiton ja kodin välillä tärkeänä, joten jatkokehitysideana näkisimme muiden aihealueiden muokkaamisen jalkautuvaksi materiaaliksi kodin ja päivähoiton välille. Muun muassa motoristen taitojen opettaminen ja mediakasvatusosaaminen voisivat olla mahdollisia aiheita materiaaliksi.

Ennalta sopivaksi arvelemamme tapa kerätä palautetta materiaalista verkkokyselyn kautta osoittautui haasteelliseksi, sillä saimme vain yhden vastauksen palautekyselyyn. Tätä voisi kehittää ja pyrkiä etsimään toimivamman keinon saada palautetta. Tässä olisi hyvä vielä saada tietoa varsinkin lasten vanhemmilta siihen, miten he kokisivat palautteenannon luontevaksi.

Valtakunnallisesti vallitsevan haastavan pandemiatilanteen vuoksi emme päässeet paikalle tutustuttamaan päiväkodin henkilöstöä materiaalin leikkeihin ja tarkoituspäiriin emmekä osallistumaan itse lasten kanssa leikkituokioihin. Mikäli jatkokehitystä pystyy tekemään, on erittäin olennaista materiaalin toimivuuden kannalta saada itse paikan päällä perehdyttää osallistujat siihen.

Määttä ja Rantala (2016) nostivat kirjassaan esiin kasvatuskumppanuudessa näkemänsä kehittämistarpeen koko perheen hyvinvoinnin huomioimisessa. He nostavat esiin sen, että kaikkia perheenjäseniä kohtaan ilmaistu kiinnostus on jopa harvinaista. Kehitystä tarvitaan siihen, miten huoltajia rohkaistaan puhumaan tunteista koskien lastaan sekä häntä itseään. Tällöin kiinnostus huoltajien tunnereaktioita kohtaan korostuisi sekä huoltajien voimavarojen selvittäminen kehittyisi. Määttä ja Rantala arvelevat, että jotta tällaisiin muutostarpeisiin pystyttäisiin vastaamaan, huoltajien kanssa tulisi keskustella enemmän. Omaan kasvatuskumppanuutta tukevaan materiaaliin lisäsimme kohdan, jossa aikuisetkin saattoivat pohtia omia tunteitaan. Määtän ja Rantalán innoittamana omana jatkokehitysideana

näkisimme enemmän aikuisillekin pohdittavien asioiden lisäämistä materiaaliin. Aikuisten kesken pohdittavien asioiden nostoa pidämme tärkeänä, jotta ammattilaiset kykenevät rohkaisemaan huoltajia puhumaan lastaan sekä itseään koskevista tunteistaan.

6.3 Yhteenveto

Opinnäytetyömme lähtökohtana oli varhaiskasvatuksen harjoittelussa noussut kiinnostus tunnekasvatusta kohtaan. Lisäksi opinnäytetyön pohjan toimi harjoittelussa esille noussut vanhemman aito huoli siitä, kuinka tunnekasvatusta voisi toteuttaa myös kotona. Tästä lähtökohdasta lähdimme kehittämään materiaalia, jonka avulla voidaan tukea lapsen tunnekasvatusta päiväkodissa ja kotona kasvatuskumppanuudessa. Lähdimme toimeksiantajan kanssa suunnittelemaan tunnekasvatuksen ympärille kokonaisuutta kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Päätimme toteuttaa tunnekasvatusmateriaalin päiväkodin ja kodin käyttöön. Materiaalin tarkoituksena on toteuttaa tunnekasvatusta leikin kautta. Leikin ja oppimisen yhdistäminen toimii lapselle parhaana tapana toimia oppimistilanteessa. Materiaalissa on leikkejä, pelejä ja loruja tunteista. Teoriapohjana työssämme toimi tunnekasvatus ja kasvatuskumppanuus.

Ihmisten toimintaa ohjaavat tunteet sekä ajattelu. Varhaiskasvattajan ja kodin haasteena on auttaa lasta ennen kaikkea silloin, kun hänen tunteensa ovat voimakkaimmillaan. On siis tärkeää, miten kasvattaja toimii näissä tilanteissa. Lisäksi tunnekasvatuksen kannalta tärkeässä osassa on lapsen lähipiiri ja se, että tunnekasvatusta toteutetaan myös kotona. (Opetushallitus 2007.)

Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on kasvattaa lasta yhteistyössä perheen kanssa. Ensimmäinen vastuu lapsen kasvatuksesta on perheellä, mutta lapsi viettää ison osan lapsuudestaan varhaiskasvatuksen ympäristössä päivähoitossa. Lapsen perhe on aina se, josta hän mallintaa vanhemmiltaan tapoja, asenteita, arvoja sekä taitojaan, joten päivähoiton on tärkeää ottaa huomioon varhaiskasvatuksessa myös lapsen perhe. (Chukhlantseva 2019.)

Tunnekasvatuksen toteuttaminen kasvatuskumppanuudessa on tärkeä aihe. Vuorovaikutuksen tukeminen on yksi edellytys tunnetaitojen kehitykselle. Mikä tulee kasvatuskumppanuuteen, kotona olevat vuorovaikutussuhteet ja päivähoiton tarjoamat vuorovaikutussuhteet ovat merkittäviä lapsen tunteiden säätelyn kehittymiselle. (Aro, Laakso & Närhi 2007, 14.)

Opinnäytetyömme tuotoksessa yhdistyvät leikki ja opetus. Leikin ja oppimisen yhdistäminen toimii lapselle parhaana tapana toimia oppimistilanteessa. Leikki varhaiskasvatuk-

sessä on tunnettu jo kauan ja on näin ollen keskeinen toimintatapa. Leikissä yhdistyy oppimisen kannalta keskeiset elementit: innostuminen, yhdessä tekeminen sekä omien taitojen kehittäminen ja haastaminen. (Opetushallitus 2018, 39.) Tunnekasvatuksen pedagogiikkaan painottuvassa tehtävähössä yhdistimme nämä kyseiset elementit draaman ja satujen kautta juonen- sekä leikkimaailmojen kehittämisessä.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyöprosessi on onnistunut ja tuottamamme materiaali meni toimeksiantajan tarpeeseen. Opinnäytetyömme prosessiin toi haasteita vaikea maailmantilanne, mutta toteutimme kehitystyötä tilanteen sallimissa rajoissa. Keräsimme palautteen verkkokyselyn avulla. Saimme kokonaisuudessaan niukasti palautetta, joten saatujen palautteiden kannalta on hieman haastavaa arvioida tuotosta, koska kattavaa palautemateriaalia ei ollut saatavilla. Tämän nostimme myös kehityskohteeksi jatkoa silmällä pitäen.

LÄHTEET

- Airaksinen, T. 2009. Toiminnallinen opinnäytetyö tekstinä. Viitattu 19.3.2020. Saatavissa <https://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnytety-tekstin>
- Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 26.3.2020. Saatavissa <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULUJEN%20OPINNÄYTETÖIDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Aro, T., Laakso, M-L. & Närhi, V. 2007. TOMERA -Toiminnanohjauksen ja itsesäätelyn kehityksen tukeminen päivähoitossa. Niilo Mäki-instituutti. Viitattu: 11.11.2020. Saatavissa: HYPER://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2016/09/aro2_2007.pdf
- Avoimen tieteen laitos 2014. Avoimen tieteen ja tutkimuksen käsikirja. Viitattu 26.3.2020. Saatavissa <https://avointiede.fi/sites/default/files/2019-12/avointiede-kasikirja.pdf>
- Chukhlantseva, E. 2019. Partnership with families in early childhood education. Viitattu 10.11.2020. Saatavissa: <https://learningscoop.fi/partnership-with-families-in-early-childhood-education/>
- Eerola, P., Pirskanen, H. 2018. Perhe ja tunteet. Helsinki. Gaudeamus.
- Hatakka, H.; Lahtinen, P.; Lappalainen, S.; Rinkinen, T. & Viitala, E. 2020. Opinnäytetyön suunnitelma. LAB- Ammattikorkeakoulu.
- Huilla, M. Isokoski, S. 2013. Lapsen tunnetaitojen ja itsetunnon vahvistaminen esi- ja alkuopetuksessa. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42716/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201312202861.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Hujala, E. Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Irvin, M. 2017. The Importance of Play in Early Childhood Education. Northwestern College – Orange City. Viitattu 11.11.2020. Saatavissa: https://nwcomons.nwciowa.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=education_masters

- Iso-Kuusela, M. 2008. Vanhempien ja päiväkodin ammattilaisten välinen yhteistyö. Pro gradu –tutkielma. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 18.3. Saatavissa https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/19422/1/URN_NBN_fi_jyu-200812206014.pdf
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa A-R. & Rausku-Puttonen, H. 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Kanninen, K. Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-kustannus
- Kaskela, M., Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus.
- Katajamäki, F., Nieppola, K. 2020. "Kaikkihan lähtee sen tunnekasvattajan omista tunteidoista."Tunnekasvatuksen asiantuntijoiden käyttöteorioita. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu: 11.11.2020. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/69336/1/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-202006013593.pdf>
- Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena, Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä. Akateeminen väitöskirja. Tampere Viitattu 20.11.2020. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66856/978-951-44-8708-8.pdf?sequence=1>
- Koivula, M. Siippainen, A. Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Tampere: Vastapaino.
- Lahden kaupunki. 2020. Launeen päiväkotit. Viitattu 18.3.2020. Saatavissa <https://www.lahti.fi/palvelut/varhaiskasvatus/paivakodit/launen-p%C3%A4iv%C3%A4koti>
- Myllyviita, K. 2016. Tunne tunteesi. Helsinki. Duodecim.
- Mäntymaa, M., Luoma, I., Puura, K. & Tamminen, T. 2003. Tunteet, varhainen vuorovaikutus ja aivojen toiminnallinen kehitys. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 6/3003. Viitattu 18.3.2020. Saatavissa <http://www.duodecimlehti.fi/duo93467>
- Määttä, P., Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Jyväskylä: PS-kustannus
- Onnismaa, E-L. 2010. Lapsi, lapsuus ja perhe varhaiskasvatusasiakirjoissa 1967-1999. Helsinki. Viitattu: 20.11.2020. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/20012/lapsilap.pdf>

- Opetushallitus. 2007. Tunteesta tunteeseen- oppimateriaali. Viitattu 18.3.2020. Saatavissa <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/tunteesta-tunteeseen-ohjaajan-opas/1-tunteet-mita-ne-ovat>
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki. PunaMusta. Viitattu 24.3.2020. Saatavissa https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Opinnäytetyön ohje ammattikorkeakoulututkinto. 2018. LAB-ammattikorkeakoulu.
- Peda.net. 2019. Liikunta ja liikkuminen. Viitattu: 12.11.2020. Saatavissa: <https://peda.net/kotka/varhaiskasvatus/vp3/4vptsjt/4ppa/oppimisen-alueet/kljk/ljl/ljl>
- Riihonen, R. Koskinen, M. 2020. Kuinka kiukku kesytetään. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.2.2020. Saatavissa <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>
- Suomen mielenterveys ry 2020. Tunnetaitojen perusteet. Viitattu 12.11.2020. Saatavissa: <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/itsetuntemus/tunnetaidot/tunnetaitojen-perusteet>
- Trogen, T. 2020. Positiivinen kasvatus. Jyväskylä. PS-kustannus.
- Unicef. 2020. Eettiset ohjeet lapsista raportointiin. Viitattu 26.3.2020. Saatavissa <https://www.unicef.fi/tiedotus/eettiset-ohjeet-lapsista-raportointiin/>
- Vehkalahti, K. 2019. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsingin yliopisto. Viitattu 4.11.2020. Saatavissa <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/305021/Kyselytutkimuksen-mittarit-ja-menetelmat-2019-Vehkalahti.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Väestöliitto. Tunnetaidot. Viitattu 9.11.2020. Saatavissa https://www.vaestoliitto.fi/vanhemus/tietoa_vanhemmille/pienten_lasten_vanhemat/lapsijaseksuaalisuus/seksuaalikasvatuksen-paakohdat/kehotunnekasvatus/tunnetaidot/
- Väyrynen, T. 2015. Vanhempi leikki-ikäisen lapsen tunnekasvattajana – perheneuvolapsykologien näkemysten mukaan. Lapin yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 10.11.2020. Saatavissa <https://core.ac.uk/download/pdf/30084221.pdf?repositoryId=699>

LIITTEET

Liite 1. Eemeli Tiikerin Tunnetassut -materiaali.

EEMELIN TIKERIN TUNNETASSUT

PELEJÄ, LEIKKEJÄ JA LORUJA
TUNTEISTA

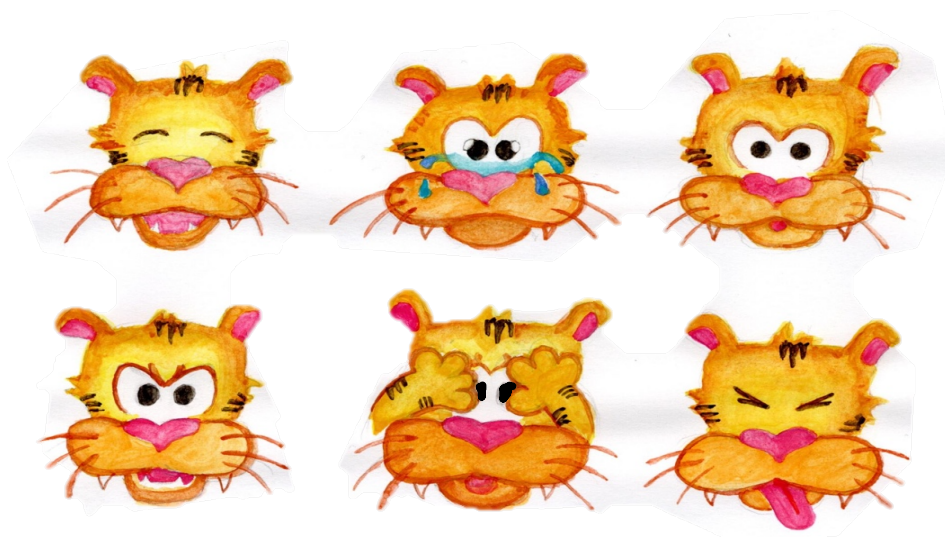

**EEMELI ON PIENI
TIIKERI, JOTA
VÄLILLÄ HARMITTAAN
NIIN ETTÄ SUU
MENEÄ MUTRUUN.**

**USEIMMITEN EEMELIN
VIIKSET KÄÄNTYY
KOHTI TAIVASTA JA
SUU ON HYMYSSÄ.**

**TÄSSÄ VIHKOSSA ON
TEHTÄVIÄ, JOIDEN
AVULLA VOIT
HARJOITELLA YHDESSÄ
EEMELIN JA AIKUISEN
KANSSA TUNNETAITOJA.**

YHDISTÄ EEMELIN KASVOT OIKEAAN TUNTEESEEN

SURU

INHO

VIHA

HÄMMÄSTYS

HÄPEÄ

ILO

YHDESSÄ AIKUISEN KANSSA POHDITTAVAKSI

EEMELI IHMETTELEE MIKSI VÄLILLÄ NIIN KOVASTI
SUUTUTTAA JA MISTÄ SE JOHTUU?

MUISTATKO MILLOIN SINULLA ON TULLUT VIIMEKSI
KIUKKU?

EEMELIN SUU KÄÄNTYY HYMYYN KUN HÄN SAA MAISTELLA
HYVÄÄ RUOKAA.

MILLOIN SINULLA ON VIIMEKSI OLLUT ILOINEN OLO? MISTÄ
TULIT ILOISEKSI?

MILTÄ TUNTUU KUN ON SURULLINEN?

KUN EEMELIÄ OIKEEN SUUTUTTAA SE TUNTUU VATSASSA.

MISSÄ ERI TUNTEET TUNTUVAT SINUN KEHOSSA?

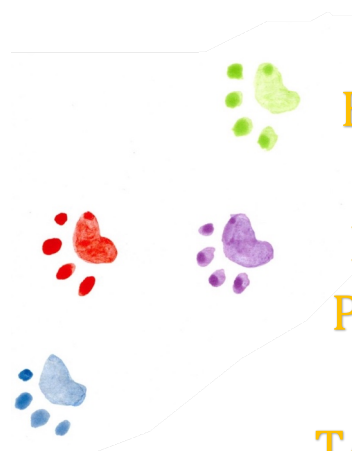
ILOLORU

EEMELI LAPSILLE HYMYÄ
NÄYTTÄÄ,

HÄN NAURAA JA TASSUJAAN
KÄYTTÄÄ.

KAIKKI HYMYSTÄ ILAHTUU,
PIAN ON LAPSILLA NAURAVA
SUU.

TASSUT HEILUU JA TAPUTTAA,
NAURU ILMOILLE KAJAHTAA.

SURULORU

SURU ON VALLANNUT
EEMELIN MIELEN,

PIAN SE VIE KOKO TIKKERIN
KIELEN.

SURU SAA SUUPIELET
ALASPÄIN,

MITEN NE SAISI YLÖSPÄIN?

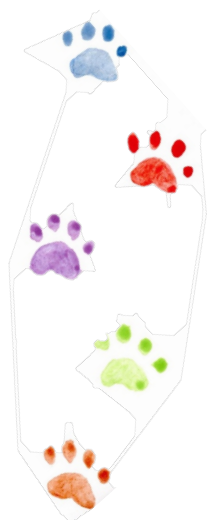
ONNEKSI YSTÄVÄ

LOHDUTTAA,

EEMELI YSTÄVÄLTÄ

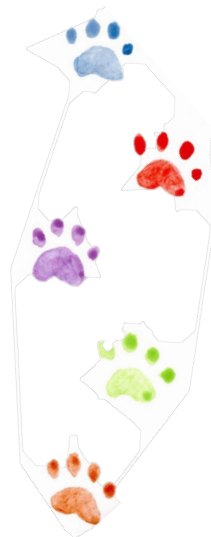
HALAUKSEN SAA.

VIHALORU
 EEMELI YÖLLÄ
 HUONOSTI NUKKUI,
 MYÖHÄÄN ASTI
 SÄNGYSSÄÄN KUKKUI,
 VÄSYMYS TIKERIN
 VIHAISEKSI SAA,
 EEMELIÄ KOVIN
 KIUKUTTAA.
 PÄIVÄUNILLE EEMELI
 MENNÄ SAA,
 KOHTA JO ALKAA
 HELPOTTA.

PELKOLORU
 KOMEROSSA JOKIN KOLAHTAA,
 PEITON ALLE EEMELI
 PUJAHTAA.
 PELKO TIKERIN PÄÄN
 PAINUKSIIN VETÄÄ,
 VAIKKEI KOMEROSSA
 NÄYKKÄÄN KETÄÄN.
 PIAN EEMELI RAUHOITTUU,
 LOPULTA ON TIKERILLÄ
 HYMYSSÄ JO SUU.

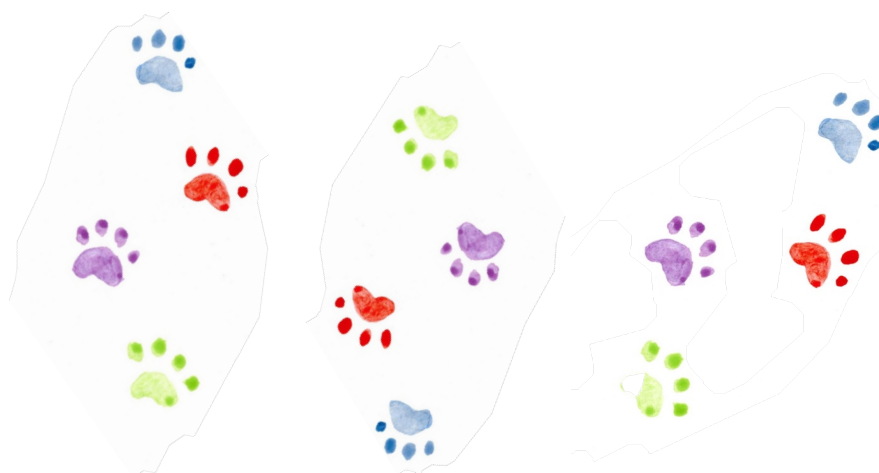

TUNNEHIPPA

TARKOITUKSENA ON, ETTÄ YKSI PELAAJISTA
VALITAAN HIPAKSI. MUUT PELAAJAT
JUOKSEVAT HIPPAA KARKUUN.
AINA KUN HIPPA SAA JONKUN KIINNI,
KIINNI JÄÄNYT NÄYTTÄÄ JONKUN TUNTEEN
(NAAMAN ILMEELLÄ TAI KEHOLLA), HIPPA ARVAA
MITÄ TUNNETTA PELAAJA ESITTÄÄ. JOS HIPPA ARVAA
OIKEAN TUNTEEN TULEE KIINNI OTETUSTA
PELAAJASTA HIPPA. JOS HIPPA EI ARVAA TUNNETTA
JATKAA HÄN KIINNI OTTAMISTA.

PELATAAN NIIN KAUAN KUN PELI ON MUKAVAA.

SEURAAVALLA SIVULLA ON TUNNEKORTIT,
VOIT LEIKATA NE IRTI.

TUNNEKORTTIEN KÄYTTÖVINKKEJÄ:

Miltä tänään tuntuu?

Lapsi valitsee tunnekorteista hänen sen
hetkistä tunnetta kuvaavan kortin

Miten tunteita käsitellään?

Lapsi valitsee tunnekorteista kortin ja ehdottaa keinoa,
kuinka sitä kyseistä tunnetta olisi hyvä käsitellä. (Esimerkiksi:
Viha-Hengitän syvään ja päätän vasta sitten, miten toimin)

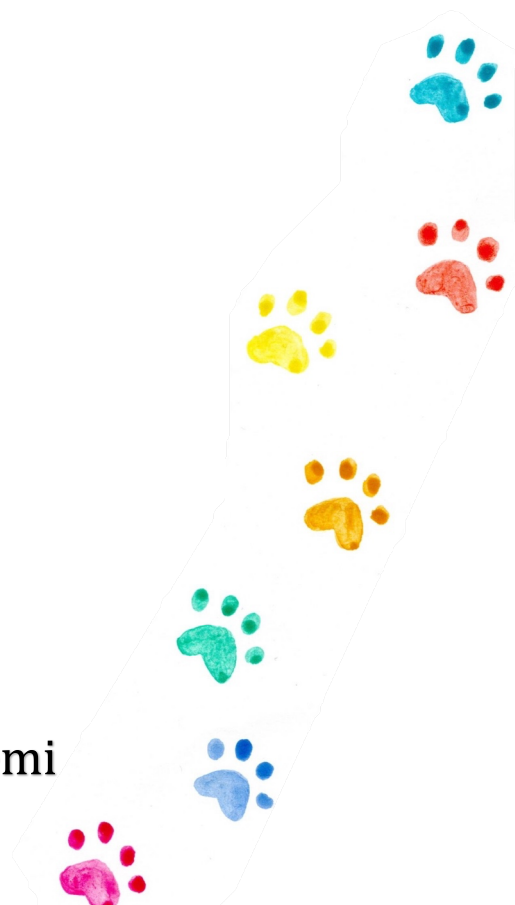
Mitä on mahdollisesti tapahtunut?

Pohditaan syy-seuraussuhteita. Korteissa on joku tunne.
Pohtikaa, mitä olisi mahdollisesti tapahtunut,
jotta Eemelille on tullut kyseinen tunne.

KIITOS,
KUN OLIT EEMELIN
KANSSA
HARJOITTELEMASSA
TUNNETAITOJA!

TEKIJÄT:
Minni Lilja ja Eeva Niemi
Kuvitus:
Minni Lilja